

**Educació i
Sostenibilitat**

*Decreixement i educació – Serge Latouche • Ocupació verda • Psicologia dels diners.
Aprenentatge-servei • Més enllà del “casino capitalisme” • Monedes complementàries.
Finances ètiques • Muhammed Yunus • Pel·lícules i més recursos.*

10

Diners

| NÚMERO 10 | HIVERN 2010 | 7€ |

**Educació i
Sostenibilitat**

www.es-21.org

EDITORA · Holoise Buckand

COMITÈ EDITORIAL · Sara Batet, Carolina Cortés, Teresa Franquesa, Mercè Gironà, Lúcia Hervàs, Miryam Navarro, Paula Pérez, Inma Pruna, Emill Puig, Marta Puig, Montse Santolino, Teresa Tilló

EXPERTS CONVIDATS · Nuria del Río, Jonathan Dawson

REDACCIÓ I CORRECCIÓ
Marta Moreno, Miriam Salvatierra

MAQUETACIÓ · Xavier Solé

DIRECCIÓ CREATIVA
Alexis Urusoff Ramos

IMPRESSIÓ · El Tintor
(ISO 9001, 14001 i EMAS)
Impressió en paper reciclat
Desembre de 2010
Dipòsit legal: B-23856-07
ISSN: 1988 - 2122

RCE BARCELONA
www.rce-barcelona.net
es@rce-barcelona.net

GESTIÓ I SUBSCRIPCIONS
Barcelonya SCCL
Santa Teresa 3
08012 Barcelona
www.barcelonya.com
host@barcelonya.com
Tel.: (+34) 93 424 5202
Fax: (+34) 93 301 2631

REGIONAL CENTRE OF EXPERTISE
ON EDUCATION FOR
SUSTAINABLE DEVELOPMENT

ACKNOWLEDGED BY

UNITED NATIONS
UNIVERSITY

índex

núm. 10 · Diners · Hivern 2010

REFLEXIONS

EL DECREIXEMENT: UN REPTE PER A L'EDUCACIÓ 4

Serge Latouche, professor, autor i objector del creixement, reflexiona sobre la necessitat i la dificultat de formar ciutadans capaços de fer front a la "mega màquina"

CADÀ LLOC DE TREBALL, UN LLOC VERD 10

Viki Johnson i Faiza Shaheen, de la New Economics Foundation, defensen l'ocupació verda com a resposta a la crisi econòmica i ecològica

EL NOU ROSTRE DE LES FINANCES 16

Membre d'Active Earth Foundation, **Charles Donovan** reflexiona sobre el nou model per ensenyar com fer negocis - on les persones compten

APRENENTATGE-SERVEI 20

Emprendedora social d'Ashoka, **Roser Battlé**, ens presenta una metodologia educativa per aconseguir l'èxit escolar i alhora un servei social

DESTAPEM ELS ULLS 26

Podem viure sense diners? **Jordi Mari**, director de FETS, ens mostra alguns senyals de canvi envers una economia més solidària

ELS DINERS REGULEN EL MÓN, QUI REGULA ELS DINERS? 32

Katherine Beck, directora de l'Institut per a la Banca Social, Alemanya, parla de les aptituds necessàries per als futurs banquers

ELS DINERS I L'INFÀNCIA 36

Nuria del Río, experta en finances ètiques i economia solidària explora la psicologia darrere de les nostres decisions econòmiques

L'ALTRA CARA DE LA MONEDA 40

Del Laboratori sobre Monedes Complementàries al Japó, **Miguel Yasuyuki Hirota** aporta dues experiències de monedes alternatives

MÉS ENLLÀ DEL «CAPITALISME CASINO» 43

Penny Shepherd, directora de l'UKSIF proposa un nou currículum per als adolescents on s'aprèn sobre la realitat oculta en les inversions

RECURSOS 45

Selecció de recursos pedagògics per a diferents edats, recomanacions de pel·lícules, directori d'entitats, petits gestos i altres eines d'aprenentatge sobre les finances ètiques, l'economia solidària i perspectives alternatives sobre els diners

ENTREVISTA

QUÈ VOLS SER QUAN SIGUIS GRAN? 30

Reflexions de l'heroi social i fundador de Grameen Banc, **Muhammed Yunus**

Llicència Creative Commons, Reconeixement-No Comercial-Compartir.
Se'n pot copiar, distribuir i comunicar públicament el contingut. Heu de reconèixer els crèdits de l'obra. Si altereu o transformeu el contingut o en genereu obres derivades, només podeu distribuir l'obra generada amb la mateixa llicència. No es poden usar els continguts per a finalitats comercials.

Què passa amb els **teus** diners?

“Qui et va donar la primera moneda? Quan vas obrir el teu primer compte bancari? Com vas aprendre a elegir un banc o un producte i no un altre?” Així podria començar una conversa sobre la relació que tenim amb els diners, conversa que podria continuar d'aquesta manera: *“són compatibles les nostres decisions sobre l'ús dels diners amb els nostres valors personals, els nostres somnis per al món que ha de venir?”*.

Atès que la resposta a aquesta última pregunta acostuma a ser “no”, com podem interioritzar el fet que la manera com gastem i invertim els diners té múltiples repercussions sobre l'economia, la societat i, evidentment, el planeta que habitem?

Les decisions econòmiques són complexes i moltes vegades tenen poc a veure amb altres decisions quotidianes, ja siguin personals, familiars o socials. Per exemple, molta gent destina una part de la seva renda anual a una causa solidària, mentre que deixa la resta dels seus diners en mans d'entitats financeres sense preocupar-se de la destinació que tenen ni de la gestió que en fan aquestes entitats.

En les pàgines següents explorem els múltiples punts d'inflexió sobre com aprenem a usar els diners, i destaquem iniciatives inspiradores que ens conviden a reflexionar abans de gastar, invertir o estalviar. Reflexionem sobre la infantesa i sobre com hi influeixen els comportaments de l'entorn familiar, i sobretot la cultura de consum que els envolta. No és gens fàcil crear actituds de consciència i respecte cap a les compres, els bancs i les inversions mentre vivim submergits en un allau de consumisme.

Els experts en finances ètiques reclamen que cal millorar l'alfabetització financera dels joves, que no són educats amb criteri per decidir com han de gastar, invertir, estalviar (o no) els seus diners

davant la mega màquina capitalista. A més, els estudis d'economia es focalitzen en el comerç i no en les implicacions socials i ambientals del sector financer. I, a més, les escoles de negocis continuen ensenyant segons les formes econòmiques que ja es comencen a qüestionar, com les hipòtesis de l'eficiència dels mercats.

Davant d'aquests reptes, cada dia neixen propostes per aprendre a viure un model d'economia alternativa; per exemple, els pressupostos participatius infantils, els mercats d'intercanvi i els bancs de temps, a més de tota una sèrie de dinàmiques sobre la banca ètica i el comerç just per ajudar els més petits a veure l'altra cara de la moneda. Fins i tot moltes entitats ja comencen a aplicar criteris de sostenibilitat en el seu propi consum.

Aquí presentem diverses iniciatives que promouen l'intercanvi de béns i serveis sense usar els diners; des de l'anomenat “aprenentatge servei”, en què els alumnes aprenen resolent els problemes socials o ambientals del seu entorn, fins a les monedes complementàries, que permeten valorar i intercanviar béns de manera transparent i autogestionada. I d'altra banda, destaquem els “ecobudgets” i balanços socials, que integren les externalitats en la comptabilitat, i els microcrèdits, que fan accessible el capital financer.

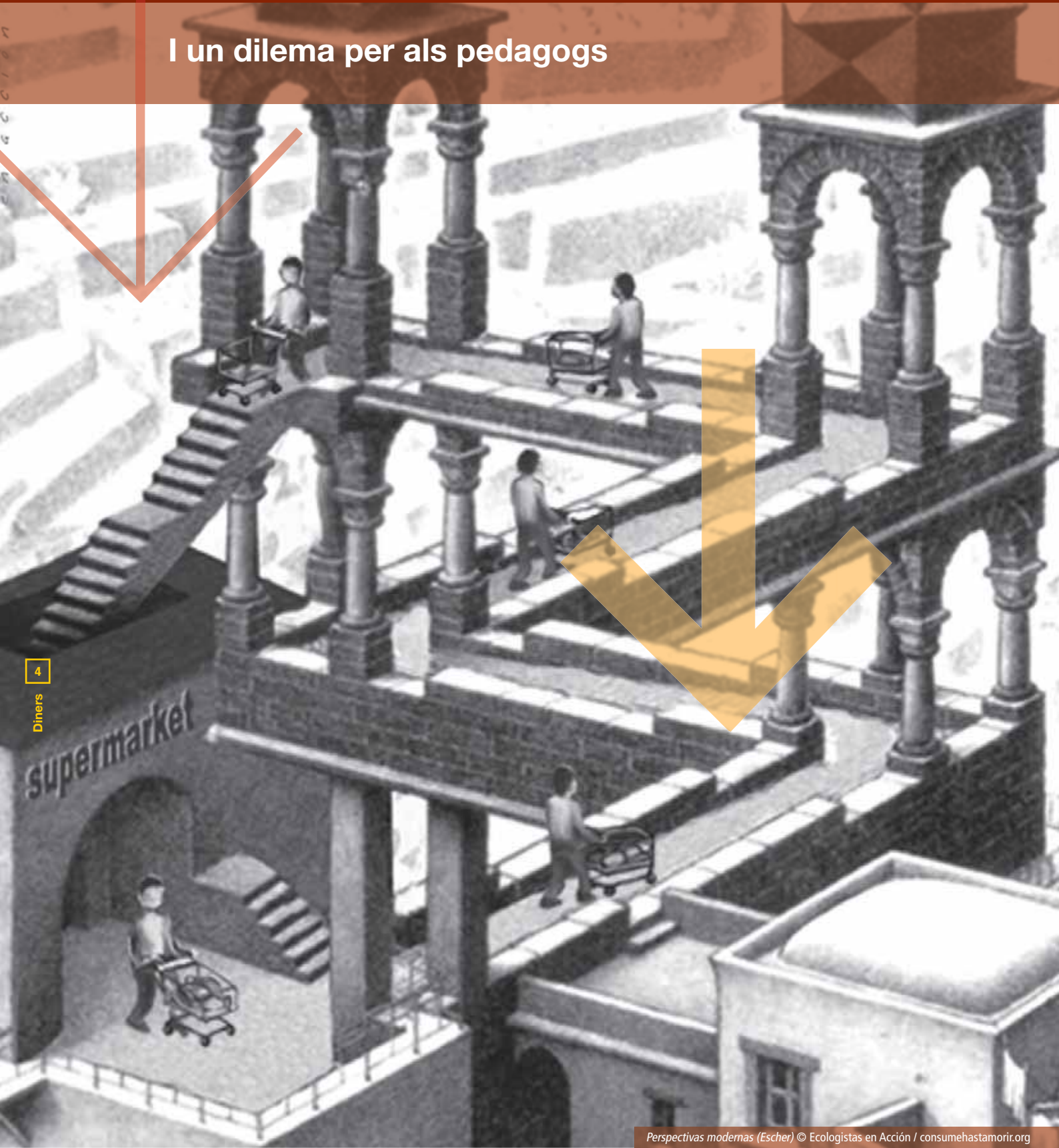
Com demostrarem en aquesta revista, l'escola de vida ens presenta una multitud de propostes per gestionar els diners de manera no nociva, tot i que encara tenim molt per aprendre per arribar a una societat *desmonetaritzada*. Tanmateix, si sabéssim prendre les decisions econòmiques amb plena consciència de l'impacte real que tenen sobre les persones, les comunitats i els ecosistemes, seria un bon primer pas i, potser, no faria falta plantejar-nos viure sense diners. Així doncs... què passa amb els *teus* diners?

Heloise Buckland
Editora

El decreixement, un desafiament per a l'educació

I un dilema per als pedagogs

No hi ha dubte que les característiques humanes que avui dia s'inculquen deixaran de ser funcionals. Ja s'han tornat inapropiades i destructives. Si l'educació continua essent com acostumava, la humanitat acabarà destruint-se més tard o més aviat.

No només les informacions dels problemes ecològics són defectuoses o inexistentes, sinó que també trobem ambigüitats sorprenents. Així, un manual de Biologia i geologia de primer any del Bac¹ afirma amb fredor que “la biodiversitat actual del planeta és la més gran que mai no hi ha hagut”.² Davant d'aquesta ignorància o aquesta negació de la realitat, les raons per tenir esperança són lamentablement poc nombroses. Segons un sondeig de l'any 2009 de l'Institut Gallup, un 41% dels nord-americans pensen que l'escalfament climàtic està sent exagerat pels mitjans, contra un 35% que ho pensaven el 2008. L'escepticisme, la mala fe, el sentiment d'impotència o simplement la voluntat de ficar el cap sota l'ala es troben en proporcions variables entre els nostres ciutadans.

Davant d'aquest desafiament, la resposta del “sistema” no està, ni de bon tros, a l'alçada requerida. El creixement verd que es proposa, al pas de la farsa del “desenvolupament sostenible”, queda presoner en la impostura del *capitalisme verd* o *ecocompatible*, brillantment denunciat per Naomi Klein.³ Es tracta d'una operació de maquillatge verd, en la qual una de les formes més cíniques i irresponsables consisteix, per exemple, en la concepció, la producció, la promoció i la venda de pseudocotxes “nets”, sense cap altra intenció que prolongar a qualsevol preu la indústria automobilística. Únicament el desenvolupament sostenible permetrà contaminar menys, per poder contaminar per més temps.

Per comprendre aquesta situació i intentar posar-hi remei, és convenient tornar als fonaments de la manera de construir els ciutadans, amb la finalitat de resistir millor a la seva corrupció i d'intentar realitzar el somni avortat de la Il·lustració, el de l'emancipació dels homes.

Com es pot educar?

En el procés de construcció del “ciutadà” modern, l'escola no ocupa més que una part de l'espai, al costat de la família i el medi,

d'una banda, i de l'ambient social, de l'altra. El que es pot anomenar l'escola de la vida sempre ha ocupat, i ocupa, un lloc considerable al costat de la vida de l'escola. L'escola de la vida revesteix formes molt diverses segons els llocs i les èpoques, pot ser l'escola del carrer, que per a les classes treballadores del segle XIX (i novament avui en certs barris dels afores) podia constituir l'avantsala de les classes perilloses, fins i tot l'escola del crim, o l'aprenentatge de la lectura en les famílies burgeses, o de l'ofici al costat dels pares o a casa dels artesans veïns.

Per als antics, la formació del ciutadà, la *paideia*, passava en primer lloc per la seva *edificació*. Es tracta de disciplinar la *hubris* (la desmesura), manejar les passions tristes (avidesa, set de poder, egoisme, enveja desenfrenada, etc.) i canalitzar les energies en el sentit de l'harmonia i la bellesa. És per això que Plató declara que els mateixos murs de la ciutat eduquen el ciutadà. Però, en el nostre món, en què poden educar els murs de les nostres ciutats i els nostres barris? Poden, en el millor dels casos, formar una altra cosa que consumidors i usuaris frustrats, o pitjor encara, rebels “salvatges”?

Avui dia, els pares han abdicat àmpliament, per bones o males raons, del seu rol d'educadors, i l'han cedit a l'escola i, encara més, a la televisió. Ja sigui nuclear o monoparental, acoblada o escindida, la família ja no és el lloc adequat per a la transmissió de l'herència cultural i menys encara per a la seva renovació. I efectivament, els joves europeus, a semblança dels joves americans, passen més temps davant de les pantalles que als escriptoris de l'escola. El sistema publicitari ocupa el lloc abandonat pels pares i que l'escola no omple. Les cadenes de televisió Baby First i Baby TV, per exemple, difonen programes destinats a nadons de sis mesos a tres anys.⁴

Creixement o decreixement?

En aquestes condicions, l'escola com a mode de formació del subjecte es troba davant d'un dilema: preparar el jove per a la societat tal

Serge Latouche

Professor emèrit d'Economia de la Universitat d'Orsay, objector de creixement www.u-psud.fr

1. Examen que els alumnes de l'últim any de l'ensenyament secundari han de passar per accedir als estudis superiors.

2. Ecologistes en Acció (coordinat per Fernando Cembranos, Yaho Herrero i Marta Pascual, Educacion y Ecologia.), *El currículum oculto antiecológico de los libros de texto*. Editorial Popular, Madrid, 2007, pàg. 19.

3. Naomi Klein. *La doctrina del shock. El auge del capitalismo del desastre*. Paidós, 2007.

4. Hervé Kempf. *Para salvar el planeta, salir del capitalismo*. Capital Intelectual, 2009.

com és, aquesta societat del creixement i de la competència descarnada, o la societat tal com hauria de ser, la societat del decreixement, és a dir, formar ciutadans capaços de resistir la subversió consumista. És necessari fer de l'alumne un futur aturat intel·ligent i revolucionari, o bé un futur productor-consumidor alienat, un "esclau civilitzat", com diria Max Stirner? Com pot l'alumne adaptar-se a *mínima* a la societat utilitzant i desenvolupant al mateix temps les seves competències i sabers per superar o subvertir l'actual ordre econòmic i social, almenys en els aspectes més nocius? Quina és aquí la responsabilitat de la institució escolar? L'exercici d'equilibrista exigint al docent no és, però, evident.

“ **Buscant formar treballadors “ocupables”, l’ensenyament corre el risc de transformar-se en ritual iniciàtic de la religió de l’economia, del creixement i del consum.**”⁵”

Avui en dia, l'escola transmet la religió del creixement, inculca la fe en el progrés. La missió oficial del sistema educatiu, des de l'educació infantil fins a la universitat i

la formació permanent, és fabricar els engranatges ben engraixats per a una mega màquina delirant. I això, sense parlar de les “escoles de negocis”, que constitueixen el model, sense complexos, com escoles de la guerra econòmica, per ensenyar que l'avidesa és una cosa bona (*greed is good*). L'escola constitueix així un ritual iniciàtic en la màgia econòmica. La fragmentació dels sabers i la substitució de la recerca del bé comú com a valor suprem per a la competència professional fan gairebé impossible la presa de consciència de les conseqüències potencialment desastroses de l'acció.

El sistema global d'educació-instrucció/formació contemporani consisteix en erudites variacions sobre l'art de la fugida davant de la realitat del desastre. Qui complirà llavors amb la missió de formar ciutadans? Una vegada més, la via del decreixement.

Resistir a l'Absurdistan

Avui vivim en un món que podríem anomenar, seguint Illich, l'Absurdistan. La falla que introdueix en les societats modernes la corrupció del projecte emancipador de la Il·lustració per engendrar la immundialització fa sorgir la necessitat de la resistència i l'alternativa. Quan la identificació del consumidor modern es redueix al formatatge i la

5. Ivan Illich i David Cayley.
La corruption du meilleur engendre le pire. Actes Sud, 2007.

1941 Kingston-upon-Thames, Regne Unit. L'ajuntament va organitzar un atac amb gas lacrimogen sorpresa per comprovar que la gent portava màscares © Philip Howard

manipulació-fascinació, en una societat que reposa sobre la diversió de l'espectacle i de l'efímer, la primera tasca d'aquell que estima la saviesa, del pedagog que es pren seriosament la seva missió de formar ciutadans, és combatre aquesta formació deformant.

“ **L'educació per formar resistents és, així doncs, al mateix temps necessària i impossible.** ”

Impossible, ja que per al docent es tracta de formar l'educand en dos nivells: el que domina i per al qual la preparació requerida és un ensinistrament que s'emparenta amb una lobotomia, i el desitjable, que implica la capacitat de jutjar i de reaccionar. La tasca del veritable pedagog consisteix a formar ciutadans capaços de pensar per si mateixos i susceptibles d'esdevenir els grans de sorra que bloquejaran la mega màquina.

La resistència i l'alternativa es poden introduir i s'han d'introduir en el si mateix de la institució en nom de la seva vocació inicial, però proclamar la necessitat d'una educació revolucionària no brinda *ipso facto* el contingut. I és que la revolució de què es tracta aquí és sobretot cultural i, així doncs, infinitament molt més difícil de dur a terme que les revolucions polítiques. Sent que som profundament toxicodependents de la so-

cietat del creixement, l'educació necessària s'emparenta amb una cura de desintoxicació, amb una veritable teràpia.

El projecte per al qual es tracta de preparar les generacions futures és el de la construcció d'una societat autònoma. No obstant això, l'autonomia es pot entendre de diverses maneres i planteja al seu torn bastants problemes. Per no evocar l'aspecte curatiu i la lluita contra la tòxica dependència del consumisme, es pot reprendre la idea d'Ivan Illich sobre el dejuni tecnològic i l'*askesis*. *Askesis*, assenyala ell, és l'antiga paraula per dir 'exercici, entrenament, repetició'. Illich il·lustra així l'ascètica del "dejuni tecnològic":

“ **Qualsevol que sigui el teu nivell intel·lectual o emocional, saber quines coses no són indispensables per a tu és un dels mitjans més eficaços per convèncer-te que ets lliure.** ”⁶

Educació pràctica per a l'autonomia

Per a Gandhi, una part principal de la societat autònoma era el Nai taleem, educació pràctica per a l'autonomia, i no la cultura abstracta occidental. Es tractava d'un instru-

6. Ivan Illich i David Cayley. *La corruption du meilleur engendre le pire. op. cit.*, pàg. 305.

TAGS / Decreixement, consumisme, capitalisme verd, escola del carrer, societats autònomes

DEBAT / És possible "desintoxicar-se" del consumisme? – Com ho faries?

RECURS PEDAGÒGIC / ¿Te atreves a canviar el mundo? Web interactiva que reivindica una reforma profunda del sistema financer. Inclou vídeo, presentació interactiva i videojoc. www.setem.org

*Per consultar més recursos pedagògics, vegeu les pàg. 45-47

EDUKIT

7. Arne Naess. *Écologie, communauté et style de vie*. Éd. MF, 2008, pàg.158 i seg.

ment d'alliberament. L'orientació d'aquesta formació consisteix a prendre la vida com ve gràcies al coneixement de sabers i al saber fer necessaris, i a dominar les tècniques de fabricació dels objectes comuns, de manera que tothom pugui accedir a un nivell de vida satisfactori . En l'àmbit de la societat, amb el *Sarvodaya*, ell concebia l'Índia independent i emancipada com un conjunt de 500.000 grans pobles autònoms. La centralització i la urbanització eren per a ell demoníaques, i no feien altra cosa que augmentar els conflictes entre hindús i musulmans.⁷

El gran repte consisteix a trencar els cercles, que són també cadenes, per sortir del labe-

rint (tan estimat per a Castoriadis) on estem captius. La societat del decreixement, si la suposem acabada, certament descolonitzaria el nostre imaginari, però la descolonització que engendraria és la requerida per construir-la. Els educadors haurien d'estar desintoxicats per transmetre un ensenyament no tòxic.

La ruptura de les cadenes de la droga serà més difícil com més gran sigui l'interès dels traficants de mantenir-nos en l'esclavitud. No obstant això, hi ha totes les possibilitats perquè siguem incitats pel xoc saludable de la necessitat. De manera que el progrés, el creixement, el consum, no són més que una elecció de la consciència, sinó una droga a la qual està totalment acostumada, i a la qual és impossible renunciar voluntàriament; només una catàstrofe "pràctica" i el fracàs històric de la civilització fundada sobre aquests conceptes poden ajudar-nos a obrir els ulls dels adeptes fascinats. Però, precisament, una catàstrofe i un fracàs així no estan en vies de produir-se davant nostre amb la crisi ecològica i la crisi financera i econòmica? ■

Less than you need © Betsy Streeter

It's not less than you need, just less than you're used to.

Foto © Escola Pedralta

Pressupost participatiu infantil

Com podem fer un municipi millor per a tothom? Pregunteu-ho als més petits, com fan a Santa Cristina d'Aro. Des de l'any 2005, els infants col·laboren activament en l'elaboració del pressupost municipal, és a dir, a decidir en què gastar els diners públics del poble. En les assemblees a l'aula que fan els nens i nenes de 5è i 6è de primària de l'escola Pedralta, decideixen quines seran les propostes que s'inclouran en el pressupost infantil. Així, els infants gaudeixen de l'oportunitat de dur a terme un aprenentatge democràtic, i se senten, a més, part important i reconeguda del poble.

Karina Viviana Villavicencio Zorzoli
www.xtec.cat/ceippedralta · 972 83 77 52

Foto © IDEAS

Escoles compromeses amb el comerç just

El projecte educatiu Un Col·legi pel Comerç Just s'inscriu dins el programa europeu Ciutat pel Comerç Just, coordinat per IDEAS, que ofereix a les escoles assessorament tècnic sobre el comerç just. L'escola ha de complir quatre requisits: tenir un grup de treball escolar, escriure i adoptar una política de comerç just, promocionar i utilitzar certs productes i portar a terme activitats de sensibilització. Durant el curs escolar 2009-2010, IDEAS Catalunya, juntament amb Trèvol i la Fundació Futur, ha impulsat aquest projecte a quatre escoles de Barcelona.

Xavi Palos · www.ideas.coop · 93 408 69 90

Foto © OCIC Alt Camp

Jocs de banca ètica a l'Alt Camp

Cada any, amb motiu de la Setmana del Comerç Just i la Banca Ètica, l'Oficina Comarcal d'Informació al Consumidor de l'Alt Camp es desplaça a escoles, instituts, casals de la gent gran i sales de conferències per explicar què és el comerç just i la banca ètica. Es fan jocs infantils sobre comerç just, jocs sobre banca ètica per a adolescents, i xerrades i tallers dirigits a adults i gent gran. L'objectiu de la setmana és introduir una visió crítica envers les relacions econòmiques, en pro d'un canvi de model econòmic i de consum.

Lurdes Quintero Gallego · www.altcamp.cat · 977 60 85 60

Foto © IE Salvador Vilarrasa

Col·laborem i aprenem de la gent gran

L'APS combina processos d'aprenentatge i de servei a la comunitat, en què no hi ha compensacions econòmiques, sinó que els participants es formen tot treballant voluntàriament sobre necessitats reals del seu entorn. Aquest és el cas del Projecte d'Intercanvi Intergeneracional de l'escola Salvador Vilarrasa, a la Garrotxa, que es du a terme des de l'any 2005 i que consisteix en l'intercanvi d'experiències i coneixements entre dues generacions. Avis i àvies ensenyen pintura, ganxet, petanca, manualitats, punt de creu, ajuden a l'hort escolar i fan de guia per conèixer diferents indrets de Besalú.

Marta Cortada · www.xtec.es/iebesalu · 972 59 01 09

Cada lloc de treball, un lloc verd

Baix en carboni - alt en benestar

Fa només dos anys, al començament de la crisi financera, el concepte d'ocupació verd va passar de ser un terme de l'argot polític esotèric a un eslògan escollit popularment. Però, malgrat tot el que s'ha parlat, l'indicador de nous llocs de treball verds és petit. Què és un lloc verd? Per què els necessitem? És possible crear-los?

Viki Johnson

Directora del programa
Climate Change and Energy

Faiza Shaheen

Investigadora del programa
Valuing what Matters

The New Economics
Foundation

www.neweconomics.org

Avui, el Regne Unit s'enfronta a un problema de feina. Les persones que treballen ho fan durant molt més temps, de manera més dura, i sovint han de recórrer distàncies cada vegada més llargues per treballar, la qual cosa ha comportat nivells creixents de malalties associades a l'estrès. D'altra banda, la proporció de la desocupació ha canviat escassament des de l'any 1960, i està entre el 70 i el 75%, la qual cosa vol dir que, donat l'augment de l'edat laboral de la població, ara hi ha un nombre més elevat de persones desocupades, i la crisi econòmica ha incrementat la desocupació fins a 2,4 milions de persones.

Els elevats nivells actuals d'atur, l'excés de feina i les repercussions socials que tot plegat té es produeixen sobre un teló de fons de dos desafiaments més: l'accelerat canvi climàtic i els altament volàtils preus de l'energia, basats en l'imminent pic de la producció petrolífera.

Desocupació i canvi climàtic

Malgrat el potencial que tenen el mercat de treball i el canvi climàtic per empitjorar-se l'un a l'altre, també tenen una cura comuna, la inversió verda.

El 2009, NEF¹ va publicar *The Cuts Won't Work*. Hi vam proposar un audaç i nou programa de «préstecs verds», en què els bancs centrals augmenten el subministrament de diners en 50 bilions de lliures per posar ràpidament en marxa la transformació del sistema energètic del Regne Unit, abans que apuntalar els bancs en fallida. Això podria reduir el deute públic i crear una prolongada i duradora activitat econòmica sostenible, alhora que crearia milers de nous llocs de treball verds sota la consigna d'un "New Green Deal".

Llavors, què són els llocs verds? Típicament, *ocupació verda* és un terme paraigua per a llocs de treball «que ajuden a prote-

Ellis Island © Will Taylor

gir i restaurar els ecosistemes i la biodiversitat, així com per als que redueixen el consum d'energia, materials i aigua, o ajuden a descarbonitzar l'economia i eviten la generació de deixalles i contaminació».² Però més recentment, ha estat extensament acceptada una definició més àmplia, que inclou alguns posicionaments sobre agricultura, manufacturació, construcció i manteniment, així com respecte a activitats científiques i tècniques, administratives i relatives a serveis que contribueixen substancialment a preservar o restaurar la qualitat ambiental.

Hi ha desacords sobre si alguns llocs haurien de descriure's com a «verds», per exemple, un lloc en la indústria nuclear, àrea particularment conflictiva.³ En general, però, els llocs definits com a «verds» poden comprendre des de rols en energia renovable fins a funcionaris de serveis relacionats amb sostenibilitat i negocis. En realitat, hi ha diferents matisos del verd, en alguns llocs específics, com ara els del sector de les energies renovables, que tenen un potencial més gran per reduir les emissions de carboni.

Aquí descrivim cada «lloc» com el que proporciona ocupació estable per a una mitjana de cinc anys. Aquesta inversió crearia també

“ **Estimem que una inversió de 10 bilions de lliures en préstecs verds per a parcs eòlics podria incrementar la contribució de la producció eòlica al total del subministrament elèctric del seu actual 1,9% al 10%, i crear més de 36.000 llocs de treball a la instal·lació i en la indústria directa o indirecta que hi està relacionada.** ”

fins a 4.800 llocs en operacions i manteniment, i altres llocs de treball directament relacionats amb la capacitat instal·lada per als vint anys següents de la vida útil de la instal·lació.

Creant llocs verds es genera treball just

Perquè les propostes polítiques com ara el “New Green Deal” del Govern del Regne Unit assegurin que la transició cap a una economia de baix consum de carboni no reforci la desigualtat, és necessari trencar la polarització dins del mercat de treball, i el

1. New Economics Foundation, conducció del *Think thank* al Regne Unit.

2. UNEP et al. (2008). *Empleos verdes: Hacia el trabajo decente en un mundo sostenible y con bajas emisiones de carbono*. pàg. 5.

3. Bird and Lawton (2009). *The future's green: jobs and the low-carbon transition*. Londres: IPPR.

“ **Aquells que treballen actualment en plantes de reciclatge reben el salari base mínim, tot i que, d'acord amb les nostres investigacions, proveeixen més valor a la societat que els banquers (12 lliures a favor per cada lliura guanyada, comparat amb 7 lliures de valor destruït per cada lliura guanyada per un banquer).**⁴ ”

4. Lawlor, E.; Kersley, H.; Steed, S. (2009). *A bit rich: Are the highly paid worth it?* Londres: NEF

«graó mitjà» en l'escala de llocs de treball s'ha de reconstituir, de manera que es brindi l'oportunitat de progressar a les persones sense títols acadèmics.

capacitats i mal pagades amb una petita promesa de progrés en la carrera.

En realitat, la definició àmplia de llocs verds inclou llocs que signifiquen ajuntar escombraries en parcs locals. Aquests tipus de llocs podrien constituir una farsa dels llocs verds, que relegaria l'estatus de l'etiqueta del lloc verd i estigmatitzaria les persones que hi treballen. És necessari integrar un nombre clau de temes en els processos polítics per assegurar que una economia verda creixent aporta un respir a les persones amb ingressos baixos.

□ Tots els llocs nous han de tenir carreres estructurades. Per exemple qui comenci com a operari en una planta d'una firma de reciclatge ha de poder progressar si ho desitja. Un servei verd de carrera orientat i un fàcil accés a la capacitació són essencials.

Des de la desindustrialització, la caiguda de la manufacturació i el creixement de la indústria de serveis, hi ha moltes persones amb habilitats pràctiques, més que no pas les que tenen habilitats acadèmiques, que han estat excloses del mercat laboral o forçades a moure's a llocs mal pagats del sector serveis. Molts llocs creats sota la consigna dels llocs verds requereixen habilitats tècniques, però no necessàriament títols acadèmics, d'aquesta manera s'afavoreix el seu accés a llocs d'ingressos mitjans.

Hi ha, però, el perill que si l'expansió massiva del treball verd no és ben administrada, fàcilment podria crear moltes posicions poc

□ Cal que hi hagi claredat sobre la longevitat dels llocs verds. Per exemple, hi ha la preocupació legítima que una vegada que els edificis hagin estat reconstruïts, aquests empleats tornaran a estar desocupats.

□ Capacitació i connexió laboral s'haurien d'enfocar en les persones que tenen ingressos baixos o que estan sense feina.

□ Els executors de polítiques s'haurien d'ocupar explícitament de la distribució geogràfica del mercat de treball, i identificar àrees amb més necessitat per ajudar a fer reviure les àrees abans industrialitzades.

Els arquitectes de polítiques que tenen el potencial de crear «llocs verds» tenen una oportunitat única de construir un sector que

maximitzi la igualtat. Assegurar la creació de llocs de l'esglaó mitjà és fonamental si es vol aconseguir això. Haurien de seguir l'exemple d'aquells que als EUA defineixen els llocs verds com «ben pagats, amb trajectòria professional i que contribueixen directament a preservar o millorar la qualitat ambiental».⁵ Això actuarà com un recordatori permanent que aquests llocs no són només verds, sinó també justos.

Aprenem del cas de Navarra

La ràpida transició cap a un baix consum de carboni i una economia del benestar és totalment possible, tal com exemplifica Navarra. Durant els anys vuitanta i noranta Navarra va patir la disminució de l'activitat econòmica, provocada pels alts preus del petroli, que va afectar la competitivitat de la indústria de la regió. Com a resultat la desocupació va créixer, i va arribar al 13% el 1993.⁶ Però, en els quinze anys passats, Navarra ha experimentat una transformació energètica radical, i ha passat a ser un líder europeu en energia renovable.

La transformació ha conduït a una major seguretat energètica, creixement de l'ocupació (els nivells ara estan en 4,76%) i més beneficis econòmics per a la regió. Els números són sorprenents: més del 60% de l'energia de Navarra prové de fonts renovables i la regió està entre les més riques d'Espanya. Les seves 100 companyies dedicades a l'energia renovable contribueixen fins al 5% del PIB i han creat prop de 6.000 llocs.

La força de treball es caracteritza pels seus alts nivells d'aptitud i capacitat, i és comparativament més jove. Els pronòstics suggereixen que la inversió en energies renovables continuarà creixent, i també l'ocupació.⁷ A més, per fer front a la demanda d'especialistes en energies renovables, el 2006 Navarra va llançar el primer programa de graduats per a enginyers elèctrics en electricitat eòlica i solar.⁹

El potencial de la inversió verda és enorme i afronta els dos desafiaments de la nostra generació. La manca de voluntat política per impulsar la creació de llocs verds decents significa no només ignorar la millor manera de reduir les emissions de carboni, sinó també perdre l'oportunitat d'aturar l'atur i el creixement de la desigualtat. En realitat, necessitem que cada lloc sigui un lloc verd, i un "New Green Deal" hauria de ser molt més necessari per començar la transició cap a una economia sostenible i amb baixos nivells de carboni. ■

5. Apollo Alliance, Green for All, Centre for American Progress i Centre on Wisconsin Strategy (2008). *Green-Collar Jobs in America's Cities: Building pathways out of poverty and careers in the clean energy economy*. San Francisco: Apollo Alliance. Disponible a www.apolloalliance.org

6. Hoffman *et al.* (2009) op. cit.

7. Faulin, J.; Lera, F.; Pintor, J.; Garcia, J. (2006). «The outlook for renewable energy in Navarre: An economic profile». *Energy Policy*, 34: 2201-2216.

8. Fairless, D. (2007). «Energy-go-round: How did little Spanish province become one of the world's leading wind-energy giants?». *Nature*, 447: 1046-104.

TAGS / Ocupació verda, canvi climàtic, treball just, "New Green Deal", préstecs verds, inversió verda

DEBAT / Quin tipus de llocs de treball verd vols veure en el teu país?

RECURS PEDAGÒGIC / La feina i els diners, col·lecció de contes il·lustrats que convida els infants a reflexionar sobre el treball i l'economia. www.cruilla.cat

*Vegeu les pàgines 45-47

EDUKIT

Va de mercats...!

Cada vegada són més les escoles que organitzen mercats d'intercanvi, solidaris o de segona mà oberts a tothom: alumnes, mestres, pares, mares i veïns i veïnes. Aquí destaquem algunes d'aquestes iniciatives.

Foto © CEIP Farigola

Mercats d'intercanvi

L'escola Farigola de Vallcarca, pels volts de les vacances de Nadal, fa una crida als pares i mares per col·laborar en el mercat d'intercanvi de joguines. Les famílies porten al mercat joguines en bon estat que ja no fan servir i les intercanvien per altres. Fruit d'aquesta experiència i de la bona rebuda que ha tingut, per Sant Jordi l'escola organitza un mercat d'intercanvi de llibres usats.

Cristina de Lara Cidoncha
www.xtec.es/centres/a8002198 · 93 213 88 02

Foto © CEIPM Els Pins

Mercats de segona mà

L'AMPA de l'escola Els Pins ha celebrat dues convocatòries del mercat de segona mà de joguines i llibres, juntament amb un mercat d'intercanvi de roba usada i enguany celebra la tercera edició. L'experiència és profitosa tant per als infants, que aprenen a reutilitzar i donar una nova vida a objectes oblidats, com per als pares i mares, que estalvien diners en les seves compres. Els beneficis econòmics obtinguts es destinen a finançar el guarniment de l'escola per a la festa del Carnaval.

Sara Pecos Azorin · www.bcn.es/elspins · 93 428 41 93

Foto © Escola Adersen

Mercat de les 3R

Des fa uns cinc anys, l'escola Andersen de Vic organitza el Mercat de les 3R, que serveix de cloenda de la Setmana del Medi Ambient i que en aquests últims anys ha coincidit amb la Setmana Europea de Prevenció de Residus. Durant tota la setmana les famílies porten joguines, llibres, roba, cotxets, bicicletes i altres objectes de consum que ja no utilitzen, però que encara poden fer servei a algú altre. Els diners que s'obtenen del mercat serveixen per finançar el projecte ambiental de l'escola. El mercat és també un punt de trobada; cal destacar l'alt grau d'assistència i participació de famílies novingudes.

David Segalés · www.xtec.net/ceipandersen · 93 885 17 95

Foto © CEIP Gaziol

Mercat solidari

Des de fa tres anys, l'escola Gaziol de Sant Feliu de Guíxols organitza un mercat solidari on els més petits i petites venen productes de segona mà: contes, roba i joguines. Els diners obtinguts es destinen a finançar la construcció d'escoles i menjadors comunitaris de Nueva Trinidad, Nicaragua. Enguany, els alumnes de 6è de primària també han venut les seves manualitats en benefici de la Fundació Vicenç Ferrer.

Dolors Casamitjana · www.xtec.cat/ceipgaziol · 972 312 126

No me queda ni crisis © Domibrez

On tinc els meus diners?

L'Escola del Consum de Catalunya és un servei públic gratuït creat per l'Agència Catalana del Consum de la Generalitat de Catalunya. Té com a objectiu afavorir la presència de l'educació del consum dins de l'àmbit educatiu. En matèria de finances, ens ofereixen el taller «On tinc els meus diners? Estalvi i despesa». A partir d'aquesta pregunta, se situa l'alumnat davant de situacions de consum properes i quotidianes que impliquen prendre decisions en la gestió dels diners. El taller pretén que l'alumnat prengui consciència dels diners que gestiona, tant directament com indirectament. A més, amb l'alumnat de batxillerat i cicles formatius, s'aprofundeix també en la diversitat de serveis bancaris.

Rosario Arcas Martí · www.consum.cat · 93 551 65 50

Foto © FETS

Diners a qualsevol preu: i tu què saps?

FETS és una associació dedicada a promoure les finances ètiques i solidàries. *Portem a l'escola la reflexió sobre l'ús dels diners* és el nom del seu projecte educatiu, iniciat enguany als centres de secundària de Barcelona. El projecte es porta a terme durant tres anys. A 3r d'ESO l'alumnat participa al taller «I tu què saps? Diners a qualsevol preu», un joc sobre el consum responsable i els diners. A 4t d'ESO fan el taller teatral «Quina cara de la moneda vols?». I finalment, a 1r de batxillerat, l'alumnat assisteix a la xerrada participativa «2+2=5. Quelcom més que diners». Tres activitats encaminades a educar, sensibilitzar i donar a conèixer les finances ètiques a l'alumnat de secundària, que els fa reflexionar sobre l'ús crític dels diners.

Maite Codina · www.fets.org · 93 368 84 81

Foto © Agenda 21 Escolar

M'ho canvies?

L'Agenda 21 Escolar de Barcelona fa deu anys i ens proposa deu esdeveniments per celebrar-ho, un cada mes. Una d'aquestes activitats consisteix a muntar un mercat d'intercanvi entre diversos centres de secundària i a participar-hi. El mercat consisteix a portar i intercanviar objectes que no fem servir per d'altres que necessitem i que hauríem d'adquirir de nou. L'objectiu és recuperar el bescanvi a través d'una activitat lúdica i participativa on no intervenen els diners, fomentar un consum crític i responsable, donar un nou ús a aquelles coses que ja no s'utilitzen i reduir així la generació de residus. Hi participen els centres IES Jaume Balmes, el Col·legi Sant Josep Teresianes, l'Escola de Vida Montserrat i l'IES Bosch i Gimpera.

Laià Capdevila · www.bcn.cat/agenda21/a21escolar · 93 256 25 99

El nou rostre de les finances

Educar els negocis – on les persones compten

Com a educadors, ha arribat el moment de reconèixer que hem arribat a un punt d'inflexió en la comprensió sobre les limitacions dels mercats en la societat. El nostre desafiament és ara ajudar a entrar en una nova era del pensament econòmic que posi l'èmfasi en les necessitats reals de les persones, i en com es pot aconseguir la prosperitat a llarg termini.

Charles Donovan

Membre del Consell,
Active Earth Foundation
www.activeearth.org.uk

Rarament els banquers han mantingut un estat d'ànim tan autoreflexiu. Durant la crisi financera que va assolir el seu punt més alt amb la caiguda del banc nord-americà d'inversions Lehman Brothers, el setembre del 2008, es va produir un predicible criticisme des de tots els sectors de l'espectre polític; tanmateix, pocs haurien esperat que algunes de les crítiques més mordaces poguessin provenir dels arquitectes clau del mercat capitalista modern. El reconeixement, per part del president de l'Autoritat de Serveis Financers del Regne Unit, Adair Turner, que hem experimentat «veritablement el complet descarrilament de la teoria econòmica i financera predominant», i del president de la Reserva Federal dels EUA, Alan Greenspan, que «la totalitat de l'edifici intel·lectual [ha] col·lapsat», assenyalen un canvi cataclísmic en el principal corrent de pensament sobre el nostre sistema econòmic.

Caigudes espectaculars de la borsa, fallides bancàries enormes i crisi dels deutes governamentals han ocorregut abans; però des de 1920 no havien ocorregut simultàniament i

a tants països. Més important encara, un cop d'ull als esdeveniments econòmics dels anys passats revela una època en què la confiança popular en els mercats havia assolit el seu punt més alt. La creença compartida en els mercats com els intermediaris més útils en les necessitats bàsiques, tals com alimentació i habitatge, es va anar filtrant progressivament cap a àrees més complexes com el sistema de salut, l'educació i el control de la contaminació. Però, la duresa de la crisi financera actual ha reiniciat el debat sobre com el paper dels mercats en la vida pública modelarà l'economia global –i les nostres perspectives de sostenibilitat– per als anys vinents.

Mercats, com va començar el festeig?

L'espectacular fracàs dels mercats financers per funcionar com a institucions autoreguladores planteja qüestions crítiques per a aquells de nosaltres que ensenyem conceptes de negoci als estudiants. Si abans de la crisi financera l'educació en gestió, particu-

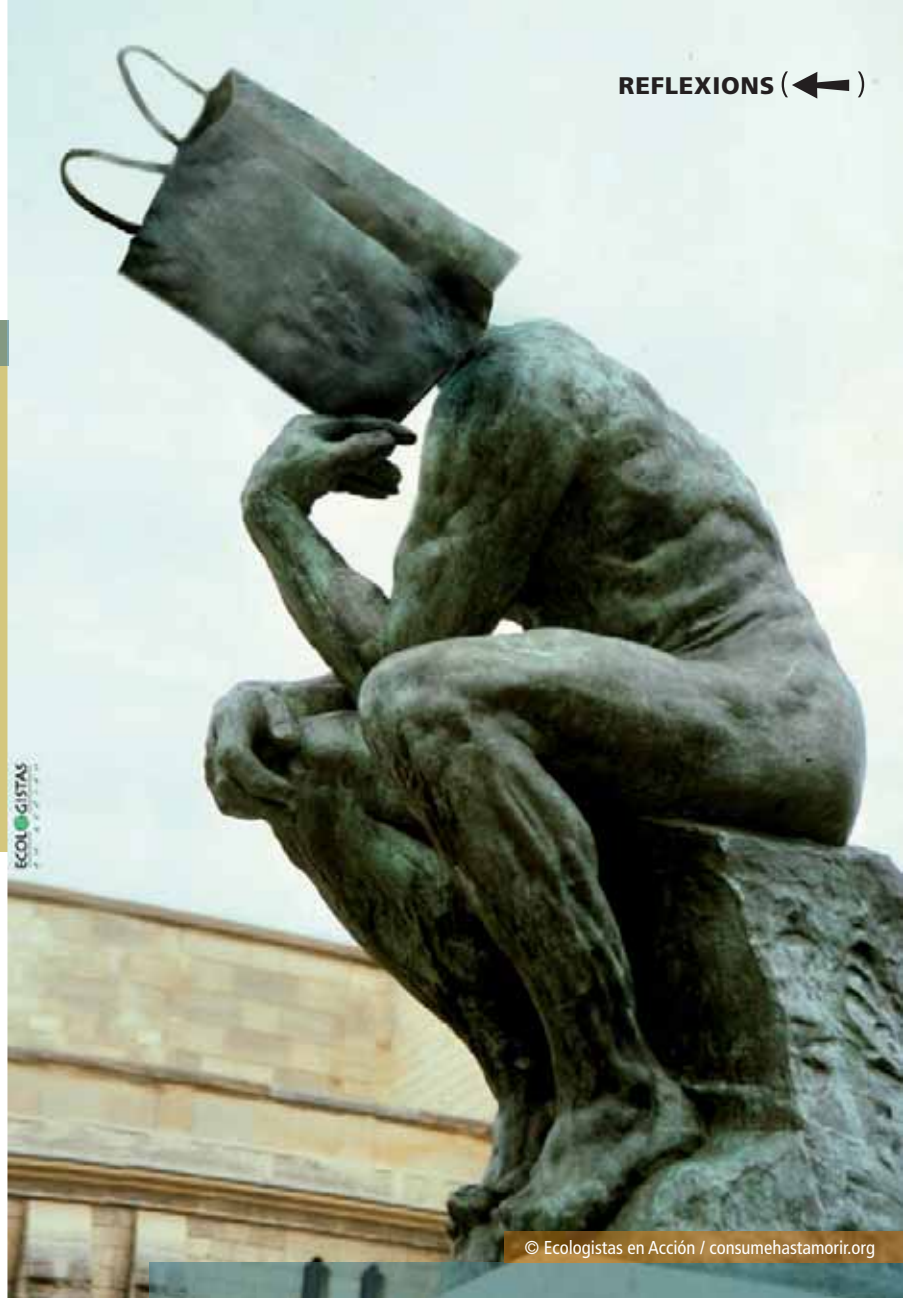
larment els programes MBA, rebia ja dures crítiques de notables experts de les seves pròpies files,¹ ara és impossible ignorar que la majoria de l'educació en negocis està accelerant les amenaces d'un col·lapse social, ecològic i econòmic.

L'observació feta per John Maynard Keynes fa aproximadament vuitanta anys enrere sobre la gent comuna, «els que es creuen estar exempts de qualsevol influència intel·lectual són habitualment esclaus d'algun difunt economista», avui sona encara verdadera. L'increment de la preferència del públic pels mercats en les últimes dues dècades (passant de l'hostilitat a l'acceptació als països europeus i d'un suport a un gran entusiasme als EUA) deu el seu enfortiment a una sèrie d'idees bastant conegudes fora dels cercles acadèmics. El moviment de promoció de la desregulació i el lliure mercat capitalista estan comunament associats a líders polítics dels anys vuitanta, tals com Ronald Reagan i Margaret Thatcher, però de fet els seus orígens provenen de la investigació acadèmica de les escoles de negocis dels EUA dels seixanta i setanta. El nucli d'aquestes idees és la hipòtesi d'eficiència dels mercats (EMH, en anglès), una de les teories més poderoses i persuasives mai no generada dins de l'estudi de l'economia.

Iniciada pels acadèmics de la Universitat de Chicago, l'EMH proposava que els preus als mercats financers segueixen un «caminar aleatori», que significa que no hi ha fonts d'informació pública que es puguin usar per predir el curs futur de preus segurs. Enlluernats per un creixent conjunt complex de càlculs matemàtics que aparentment provaven les seves proposicions, els partidaris de l'EMH van començar a veure els mercats com el mitjà més racional per determinar el valor, no solament dels béns comuns, sinó també de tots els serveis humans. I, ja que els preus en un mercat que funciona bé sempre reflecteixen una interpretació correcta dels diferents punts de vista, aquests preus són l'últim baròmetre de la veritat. Més o menys així funcionava la seva lògica, fins al descarrilament recent.

L'economia com una ciència social, no física

Afortunadament, està emergint una nova espècie d'acadèmics que promouen una

© Ecologistas en Acción / consumehastamorir.org

mirada de la vida econòmica que depèn menys dels models matemàtics i més de l'observació actual de la conducta humana. L'«escola conductista» tracta les finances, i l'economia, com una ciència social, i n'estudia interaccions i relacions. Aquesta escola refuta l'aspiració més tradicional dels economistes d'aconseguir el reconeixement com a «durs» investigadors científics, tals com els del camp de la física i la química.

El que està en joc en aquest debat entre tradicionalistes i conductistes és si confiem en els mercats com a mitjà més capaç de distribuir els valors socials. Moltes de les grans companyies avui en dia se les han d'arreglar recorrent a una aparent creença neutral en la correcció dels preus del mercat, per evitar difícils debats ètics sobre l'impacte de les seves activitats en la societat. Però a la llum de l'evidència, les companyies (i els líders de les companyies) estan sent forçades a reexaminar molts dels supòsits subjacents de les

1. Henry Mintzberg (2005). *Managers Not MBAs: A Hard Look at the Soft Practice of Managing and Management Development.*

Money talks © Kevin Labianco

seves creences. No hauriem de témer aquest procés. Revisar qüestions bàsiques com el per a què dels negocis i quina és la taxa de retorn justa per al sector privat pot implicar incertesa. Simplement, respondre a aquestes preguntes pot conduir cap a resultats més positius.

Els dubtes sobre l'eficiència dels mercats proveeixen una important obertura cap a un

futur. El fracàs en l'interior del paradigma tradicional ens ofereix una oportunitat per recrear una ciència econòmica en la qual les necessitats de la gent i del planeta siguin el més important. Descobrir que els mercats poden, en molts aspectes crucials, ser salvatgement ineficients per les transaccions purament financeres, ha impulsat molts governs nacionals a repensar les conclusions prèvies sobre confiar-los l'intercanvi de recursos no substituïbles: l'aire que respirem, l'aigua que bevem i el terra que necessitem per conrear.

Dissenyant un camí

Canviar cap a una ciència financera i econòmica en la qual les persones importin és possible, però requereix una empenta de tots els que estem involucrats en l'ensenyament dels aspirants a líders de negocis. La necessitat d'un pensament crític és més important que mai. Tenim una obligació com a professors –no només a les universitats de negocis, sinó en tots els àmbits de l'educació– de promoure un debat saludable sobre el paper que tenen els mercats i les companyies en la nostra vida quotidiana. Fins i tot a l'escola secundària necessitem obrir la conversa amb els estudiants sobre com es relacionen amb l'economia, els desafiaments de la contínua prosperitat econòmica i el rol social del mercat de capitals. Aquest tema ha esdevingut molt important per a la vida quotidiana dels treballadors com per merèixer romandre en el domini exclusiu dels així anomenats especialistes. A la llum de tot plegat, és interessant observar que els primers proposadors de les teories econòmiques tradicionals han canviat recentment el focus de les seves investigacions cap a valors humans com la integritat, que ha d'apuntalar un sistema econòmic reeixit. La tendència pot canviar.

Posar un rostre humà a les finances significarà portar cents de milions d'éssers humans dins d'una disciplina que, fins ara, els ha exclòs de les seves lleis naturals. Tal com Newton va observar el començament d'una altra revolució del pensament: tot el que puja, ha de baixar, això també pot succeir amb la sort de la hipòtesi de l'eficiència dels mercats. I mentre no tinguem un model de reemplaçament, ja fa temps que ens toca animar els estudiants a pensar per ells mateixos sobre el que aquest nou model hauria de ser. ■

TAGS / Escola de negocis, valor social, hipòtesi d'eficiència dels mercats, crisi financera, integritat, pensament crític

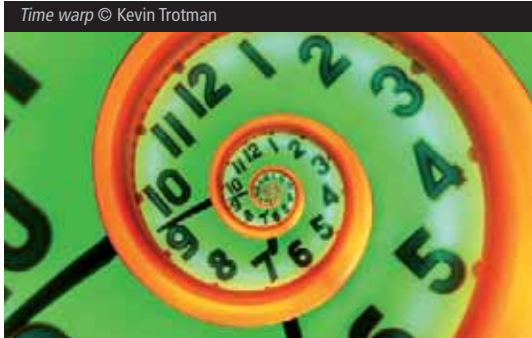
DEBAT / Quins valors haurien d'adquirir els empresaris del futur?

RECURS PEDAGÒGIC / Parlem de la responsabilitat social de les empreses, guia didàctica per apropar l'RSC a l'alumnat de secundària. www.unescocat.org

*Per consultar més recursos pedagògics, vegeu les pàgines 45-47

Time warp © Kevin Trotman

Un banc del temps a l'institut

Els alumnes de secundària de l'Escola Laia organitzen des del 2008 un Banc del Temps, que consisteix a intercanviar temps per temps, dedicant-lo a tasques puntuals per a altres alumnes. Des de la Comissió Ambiental es recullen els oferiments i les demandes de l'alumnat, i es publiquen en una cartellera, així com en el blog del centre. S'ofereixen classes de ball, massatges, perruqueria i estètica, classes de reforç i iniciació a l'skate, entre altres. L'experiència potencia la convivència a l'escola i afavoreix la relació entre alumnes de cursos diferents.

Núria Fuster · www.agenda21laia.blogspot.com · 93 311 03 04

La fábrica de nubes © Edu Navarro

Parlem de l'RSE a l'aula

El Centre UNESCO de Catalunya ofereix un taller per tractar la responsabilitat social de les empreses (RSE) amb alumnes de secundària. A través de quatre activitats dinàmiques, l'alumnat es va apropant al concepte de responsabilitat empresarial i en desgrana els potencials i les flaqueses. L'objectiu és que els nois i noies comprenguin la relació que hi ha entre les nostres decisions diàries, l'activitat empresarial i l'estat del món, i prenguin consciència que es tracta de quelcom que ens involucra a tots i a totes, ja que tots patim els efectes, positius i negatius, de les empreses.

Sara Batet · www.unescocat.org · 93 476 32 64

Acumulaterapia © Consume hasta morir

acumulaterapia™

Terapias de consumo compulsivo para clases medias:

- 1.1. Comprar sin mirar
- 1.2. Llenar 30 bolsas al azar
- 1.3. Comprar sin ganas

ACUMULE SIN
RAZÓN Y SEA
MÁS INFELIZ

Consumeix fins a la mort

Consumeix fins a la Mort és un projecte de contrapublicitat que aborda el consum des d'un punt de vista crític i creatiu, utilitzant un dels instruments propis de la societat de consum: la publicitat. Aquest projecte neix a Madrid l'any 2002, des d'Ecologistes en Acció. El projecte manté i nodreix de continguts el seu web, elabora contrapublicitat gràfica i audiovisual, i participa en processos de creació col·lectiva. Així mateix, imparteix tallers creatius dirigits a joves i adults, organitza exposicions i dissenya i divulga materials didàctics encaminats a generar un sentit crític envers la societat de consum i els mitjans de comunicació.

Isidro Jiménez · www.consumehastamorir.org · 91 531 27 39

Un monopoli sobre geopolítica!

L'Associació Catalana d'Enginyeria Sense Fronteres inicia la campanya «Crisi energètica: drets humans a les fosques» amb l'objectiu de donar a conèixer com el model energètic dels països del Nord condiciona el desenvolupament dels països del Sud, rics en recursos energètics. La campanya inclou un taller destinat a alumnes de secundària i batxillerat, anomenat Risc Energètic, un joc a mig camí entre el Risk i el Monopoli, que permet endinsar-se en la geopolítica mundial i reflexionar sobre el mercat energètic mundial.

Maria Campuzano · www.esf-cat.org · 93 302 27 53

Foto © ESF

Roser Battllé

Centre Promotor
d'Aprenentatge Servei
Fundació Zerbikas
Grup Promotor APS de
Madrid
www.aprenentatgeservei.org

Si un espai d'aprenentatge per excel·lència és l'escola... no seria possible ajudar els nois i noies a descobrir-hi el compromís voluntari, les entitats socials i les causes que persegueixen? Una manera concreta de fer-ho és a través de l'aprenentatge-servei, una metodologia educativa que consisteix a **aprendre fent un servei a la comunitat**.

Posarem un exemple:

- Si els nois i noies col·laboren reforestant un bosc cremat després d'un incendi, estan fent un servei a la comunitat.
- Si el que fan és investigar les característiques del bosc mediterrani i les causes de l'incendi i treuen conclusions, llavors estan fent un bon aprenentatge pràctic.
- Però si els nois i noies contribueixen a reforestar el bosc cremat al mateix temps que en descobreixen les característiques, investiguen les causes de l'incendi i treuen conclusions... llavors estan fent un aprenentatge-servei.

I algunes bones pràctiques:

- En el projecte **Campanya de Donació de Sang**¹ nois i noies de primària i secundària, en el marc de les assignatures de Ciències Socials, Ciutadania, Llenguatge o Biologia, desenvolupen la seva pròpia campanya al veïnat, col·laborant amb el Banc de Sang de la localitat. Així aconseguixen aprofundir continguts curriculars i augmentar significativament tant la xifra de donacions com la de nous donants.
- En el projecte **Cibermánagers**,² nois i noies de secundària imparteixen sessions de prevenció de riscos (ciberbulling, pederàstia, vulneració de la intimitat...) a través d'Internet, adreçades a nens i nenes de primària. Naturalment, per poder orientar els nens i nenes, els adolescents han de sensibilitzar-se i formar-se primer en aquests riscos.
- En el projecte **Sense aixecar la mà**,³ nois i noies de Batxillerat, en el marc de l'assignatura de Mitjans Audiovisuals, fan reportatges de vídeo per a la televisió local sobre les entitats socials de la ciutat, amb la finalitat de col·laborar a difondre aquestes associacions entre la població.
- En el projecte **Ocupats a construir**,⁴ nois i noies de secundària dissenyen i construeixen un alberg juvenil dirigit al conjunt de la societat. D'aquesta manera aprenen a participar, a treballar en equip, a prendre decisions, a exercitar destreses tècniques i a esperar resultats a llarg termini.

1. www.bancsang.net

2. www.cibermanagers.com

3. <http://apsmataro.blogspot.com>

4. www.injucam.org

Aprenenta

El sentit social de

Els reptes socials a què fem front són prou complexos: per millorar aquesta societat fan falta més persones sensibilitzades i compromeses, però és evident que no es neix «sensibilitzat i compromès», sinó que s'aprèn.

L'aprenentatge-servei (APS) és una proposta educativa que combina processos d'aprenentatge i de servei a la comunitat en un únic projecte ben articulats en què els participants aprenen alhora que treballen en necessitats reals de l'entorn amb la finalitat de millorar-lo.

aprenentatge-servei

en l'educació

© Ingo Bernhardt

L'APS suma intencionalitat pedagògica i intencionalitat solidària. És un projecte educatiu amb utilitat social, que descobreix el voluntariat als nois i noies i els anima a comprometre's. L'APS suma èxit escolar i compromís social de nens, nenes i joves. Aporta sentit als aprenentatges escolars millorant la cohesió ciutadana i la inclusió social.

Què passa en altres països?

A la resta del món, molts països estan promovent pràctiques d'aprenentatge-servei en el sistema educatiu des de fa bastant de temps. En alguns, a més, aquestes pràctiques s'estan introduint com a obligatòries en l'educació secundària, en comprovar els resultats positius tant en termes d'èxit escolar com de compromís social dels adolescents.

Holanda: a dia d'avui, un 97% d'escoles desenvolupen pràctiques de servei a la comunitat. A partir de setembre del 2010 els estudiants de secundària hauran de fer entre 48 i 72 hores d'aprenentatge-servei, obligatòriament en entitats no lucratives i de voluntariat.⁵

Argentina: la Llei d'educació nacional d'Argentina inclou explícitament la proposta de l'aprenentatge-servei, recull les innovadores i creatives experiències desenvolupades pels centres educatius al llarg dels últims anys.⁶ L'octubre del 2009 es calcula que 1.900.000 estudiants argentins de tots els nivells practiquen l'aprenentatge-servei.

EUA: en aquest país un 24% de les escoles ofereixen aprenentatge-servei al seu alumnat i un 68% ofereixen serveis a la comunitat.⁷ Un dels puntals educatius del president Obama és integrar el servei a la comunitat al sistema educatiu. Per això, els estudiants de

5. Civic Internships in the Netherlands, a www.movisie.nl

6. Resolució CFE núm. 17/07, a www.me.gov.ar/edusol

7. Growing to Greatness 2010, a www.nylc.org

8. Barack Obama i Joe Biden's. Plan for Universal Voluntary Citizen Service, a www.barackobama.com.

secundària hauran de desenvolupar 50 hores anuals de pràctiques d'aprenentatge-servei durant el curs escolar o bé durant els mesos d'estiu.⁸

I a Espanya?

L'any 2005 es va crear el Centre Promotor d'Aprenentatge Servei a Catalunya; l'any 2008 es va formalitzar la Fundació Zerbikas al País Basc; el 2009, el Grup Promotor APS de Madrid, i el 2010 ja hi ha nou comunitats autònomes amb algun nucli impulsor d'aprenentatge-servei al seu territori en diferents graus de consolidació: Catalunya, País Basc, Comunitat de Madrid, Galícia, Castella-la Manxa, Andalusia, València, Cantàbria i Aragó.

Aquests nuclis territorials intenten reunir un col·lectiu plural de diversos sectors educatius i socials: professorat, entitats socials, universitats, administracions públiques, sector privat, a fi de compartir i difondre coneixements i experiències, amb la premissa que l'aprenentatge-servei és patrimoni de tots.

A més, recentment es va formar el col·lectiu APS (U), que agrupa professorat universitari interessat i implicat a desenvolupar aprenentatge-servei de manera específica en aquest nivell educatiu.

L'APS contribueix a l'economia social

Les associacions, ONG i entitats de voluntariat que impulsen aquestes pràctiques amb escoles i instituts estem comprovant que l'aprenentatge-servei no solament contribueix a lluitar per l'èxit escolar i a millorar la cohesió social als barris i poblacions, sinó que, a més, **enforteix el teixit associatiu**. I això ocorre per diversos motius:

- Perquè realment els nois i noies, ja des de l'escola o l'institut, són capaços d'oferir un servei valuós i necessari a l'organització.
- Perquè fins i tot la formació dels nois i noies en els valors i la causa de l'organització pot ser per a aquesta mateixa organització un final en si mateix.
- Perquè un projecte d'aprenentatge-servei pot aportar més visibilitat social a l'organització i a la seva causa.
- Perquè participar en un projecte d'aquest tipus pot afavorir que els nois i noies es com-

Teatre © Gureu

Zinneke 2010 © Lieve Soete

Luz, cámara... © Jaime Alonso Herrera Espinosa

Neteja organizada per Cotton Green Christian Society © Tamworth Council

TAGS / Aprenentatge-servei, voluntariat, èxit escolar, compromís social, pràctiques solidàries, economia social

DEBAT / Quins problemes té el teu barri i què t'agradaria fer per resoldre-ls?

RECURS PEDAGÒGIC / Samarretes per xancletes. Idees per dinamitzar mercats d'intercanvi. Guia dedicada a l'organització de mercats d'intercanvi. www.amb.cat

*Per consultar més recursos pedagògics, vegeu les pàgines 45-47

EDUKIT

prometin com a voluntaris de l'organització quan tinguin edat per fer-ho.

□ Perquè establir vincles amb l'escola o altres entitats del territori és una manera d'enfortir la mateixa organització.

□ Perquè un projecte d'aprenentatge-servei pot, a més, ajudar a aconseguir recursos materials, econòmics o més suport institucional.

□ Perquè l'APS promou la inclusió social amb un enfocament participatiu: demostra que els nois i noies amb dificultats socials poden ser també ciutadans actius capaços d'aportar a la societat i no només destinataris passius dels serveis i recursos socials.

9. www.savethechildren.es

Una reivindicació final

El 1923, l'organització Save the Children, de la mà de la seva fundadora, Eglantyne Jebb, havia redactat la *Declaració de Ginebra*.⁹ La primera Carta dels Drets del Nen, un document inspirat de poques, però clares i rotundes, afirmacions sobre el deure que tenen les dones i homes del món de protegir els nens i nenes, i proporcionar-los alimentació, cura de malalties, atenció i seguretat.

Els enunciats d'Eglantyne Jebb posteriorment van ser desglossats i enriquits amb la Declaració dels Drets del Nen de 1959 i la Convenció dels Drets del Nen de 1989. Tots, menys un d'ells, que va quedar incomprensiblement oblidat. Senzillament deia:

«El nen ha de ser educat en el sentiment que ha de posar les seves millors qualitats al servei del proïsme.»

Una idea potent i lluminosa va quedar incomprensiblement sepultada. I, tanmateix, expressa el concepte més noble de participació: els nens i les nenes tenen dret a contribuir en la millora de la societat. L'aprenentatge-servei ens ajuda a recuperar aquest principi i a aprofundir en el sentit social de l'educació. ■

Aquest article va ser presentat al Congrés Estatal del Voluntariat, Logroño, la Rioja, 30 de novembre, i 1 i 2 de desembre de 2010.

Foto © Setem-Catalunya

16 anys formant agents de canvi

L'oferta formativa de SETEM-Catalunya, en conveni amb la UPC i la Universitat Rovira i Virgili, compta amb setze anys d'experiència durant els quals hi han participat més de 1.800 alumnes. Es tracta de dos programes de postgrau i un màster que, partint d'una visió crítica del sistema econòmic mundial i les relacions internacionals, aprofundeixen en el desenvolupament internacional, la cooperació i l'educació per al desenvolupament. En aquest sentit, el professorat utilitza metodologies basades en la implicació de l'alumnat, encaminades a transformar el consum d'informació tradicional, en acció i participació.

Kai Schrader · www.setem.cat · 93 441 53 35

Foto © Aspen Institute

Més enllà de les corbates grises

Beyond Grey Pinstripes és una enquesta que realitza cada dos anys l'Aspen Institute a les escoles de negocis per valorar la preparació que els estudiants reben a l'hora d'afrontar els reptes empresarials del futur. L'enquesta se centra en els programes lectius i els projectes de recerca, i avalua la integració de les qüestions relatives a la responsabilitat social i ambiental, per obtenir un rànquing d'escoles segons el seu compromís amb la sostenibilitat. Enguany hi han participat 149 escoles de 24 països. Actualment l'escola millor classificada a Espanya és l'IE de Madrid.

Nicole Buckley · www.beyondgreypinstripes.org · +1 212 895 80 05

Foto © IGOP

L'ABC de l'Economia Cooperativa

El postgrau en Economia Cooperativa compta ja amb quatre edicions i és fruit d'una col·laboració entre l'Institut de Govern i Polítiques Públiques de la UAB, l'Institut per la Promoció i Formació Cooperatives de la Generalitat de Catalunya, i Aposta. Sorgeix per donar resposta a una demanda de formació superior en cooperativisme, i alhora vol potenciar la importància de la relació administració, universitat i món cooperatiu. Consta de 160 hores lectives i un treball de recerca per formar persones expertes en els diferents aspectes de la gestió de les cooperatives i el seu entorn polític, econòmic i social.

Mariela Iglesias · www.igop.uab.cat · 93 407 62 03

Foto © Alumni Solidari

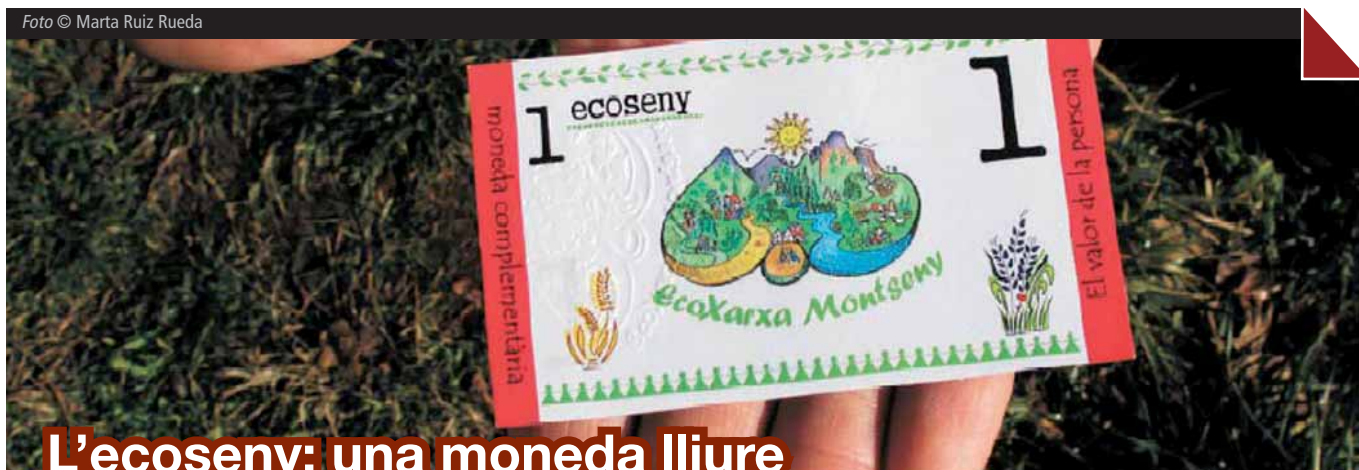
Alumni Solidari

Alumni Solidari és un projecte que neix l'any 2006 impulsat per ESADE. Els voluntaris presten serveis de consultoria a organitzacions sense ànim de lucre a través d'equips combinats de professors i antics alumnes. L'objectiu és doble: d'una banda, sensibilitzar els antics alumnes sobre els diferents problemes socials existents, i de l'altra, aprofitar-ne les capacitats de gestió, comunicació i finançament per a fins socials. Hi han participat més de 350 antics alumnes, que han après i treballat voluntàriament per a més de cinquanta organitzacions del tercer sector.

Isabel Rallo · www.esadealumni.net · 93 280 38 35

Foto © Marta Ruiz Rueda

L'ecoseny: una moneda lliure

El gener del 2009, un grup d'unes vint-i-cinc persones van iniciar al Montseny una xarxa d'intercanvi amb una moneda lliure local: l'ecoseny. Des d'aleshores s'han celebrat vuit fires, 230 persones s'hi han inscrit i unes 500 hi participen com a usuàries i visitants. Uns 18.000 ecosenys físics estan en circulació i 20.000 més s'han mogut virtualment a través d'una eina que comparteixen totes les xarxes catalanes, el CES: Community Exchange System, una mena de banc virtual de moneda social i d'intercanvi entre les xarxes a què es pot accedir a través de www.ecoxarxes.cat.

També s'han creat centrals de compres col·lectives. A partir dels euros ingressats a les fires, on els visitants poden canviar euros per ecosenys, 1 a 1, es fan compres col·lectives de diversos productes bàsics, que sovint no es troben a les fires i xarxes d'intercanvi. Des del 2010, s'han creat a Catalunya noves ecoxarxes que han replicat l'experiència a Tarragona, Osona, Barcelona, Girona, el Garraf i el Penedès, totes elles autònomes, però enxarxades.

Les monedes socials mesuren, com fan els centímetres, les diferents activitats productives per poder-les intercanviar de manera àgil i recíproca. Es tracta, en definitiva, d'un espai d'experimentació social col·lectiva, encaminada a construir una economia i una societat més ètiques, ecològiques, cooperatives, pròximes... i més divertides!

Dídac Sánchez-Costa i Larraburu, Àngels Vendrell · www.ecoseny.net · 679 37 87 90

La Cooperativa Integral Catalana

L'abril de 2009, des de la Xarxa pel Decreixement, neix la Cooperativa Integral Catalana (CIC), amb l'objectiu d'esdevenir una alternativa social i econòmica que garanteixi les necessitats bàsiques de tots els seus membres. Alhora ha servit d'impuls per a les ecoxarxes catalanes, i els ha ofert suport i cos legal, un reforç per a les centrals de compres i millors eines virtuals. Com funciona? A través d'un entramat de relacions econòmiques cooperatives i solidàries entre persones i empreses socials. Les empreses socials poden participar-hi per intercanviar serveis internament i vendre'n fora de la cooperativa, mentre que com a consumidors tots els participants poden fer compres conjuntes tant als socis de la cooperativa com de productes que vinguin de fora.

I per què Integral? Perquè reuneix tots els elements bàsics d'una economia: producció, consum, finançament i moneda pròpia i, alhora, perquè vol integrar tots els sectors d'activitat necessaris per viure, i constituir així un espai on promocionar i fer créixer productes ecològics i locals, serveis realment necessaris, així com nous projectes d'autoocupació.

I per participar-hi...? Només cal fer-se'n soci. Actualment ja en són 250, i creixen dia a dia.

Cooperativa Integral Catalana · cooperativa.ecoxarxes.cat

Foto © Marta Ruiz Rueda

Vivim immersos en una crisi financera, econòmica i social d'abast encara desconegut. Ens costa entendre com uns productes derivats financers, excessivament especulatiu i arriscats, han estat l'espurna que ha encès un foc que ara no sabem apagar. A la majoria ens costa entendre com hem arribat fins aquí i, per tant, encara ens costa més veure com en podem sortir.

Destapem els ulls

Els diners, eina de transformació social

26

Diners

Jordi Marí

Director de FETS
Finançament Ètic i
Solidari
www.fets.org

És en moments de crisi, com aquest, que ens plantegem amb més força si no ens convindria a tots ser una mica més conscients de com funciona la nostra economia?

Mirant una mica enrere veiem com els orígens de tot aquest cercle viciós probablement es trobin en l'evolució que va iniciar, als anys setanta, el capitalisme productiu cap a un capitalisme molt més especulatiu i allunyat de l'economia real, una evolució que ens ha portat a l'economia de casino que avui tenim, amb mercats financers que essencialment mouen quantitats desmesurades de diners cercant el màxim benefici en el termini més curt, sense que importi gaire quines siguin les conseqüències que es des-

prenguin d'aquest afany de lucre insaciable. El resultat és que tenim una economia capitalista desbocada que no produeix els béns i serveis que necessitem, que distribueix de manera ineficient i injusta allò que produeix, que no crea llocs de treball en condicions dignes, que aprofita cada escletxa que troba per deixar de contribuir fiscalment a les hisendes pertinents, que consumeix molts més recursos dels que el planeta pot subministrar i, finalment, que mesura el seu èxit en funció de la seva capacitat de generar riquesa i acumular-la en mans de molt pocs, i que pretén convèncer a la majoria que això és el progrés i que és el que ens convé a tots. Segur que aquesta és l'opció que més ens convé?

De totes formes, com ja és conegut, les crisis

Volem canviar el món, però ens enfrontem a una gran paradoxa. He arribat a la conclusió que no sóc capaç de canviar el món, ni tan sols una part d'ell. Només tinc el poder de canviar-me a mi mateix. I si decideixo canviar-me a mi mateix, no hi ha força policial al món que m'ho impedeixi. La decisió depèn de mi, i si vull fer-ho, puc fer-ho.

Però el punt més fascinant és que si jo canvio, pot ocórrer alguna cosa en conseqüència que condueixi a un canvi al món. Però tenim por de canviar. Sempre és més fàcil intentar canviar els altres.

Manfred Max-Neef, *Desenvolupament a Escala Humana*, 1993

sempre són una oportunitat per al canvi. I com que aquesta crisi ha començat en l'àmbit financer potser també sorgeixin alternatives sòlides en aquest entorn. Encara que, com bé diu Ricardo Zaldívar, coordinador del Consell Científic d'Attac, «Per descomptat, que les coses puguin canviar no significa que canviïn, però aquesta possibilitat permet a les forces socials mobilitzades en la transformació del sistema, tenir algunes esperances de futur i reforçar la seva convicció que un altre món és possible, en què, entre altres canvis, les finances es mantinguin al servei de la societat i no a l'inrevés».

Educant-nos davant una economia descarrilada

Una peça clau d'aquesta economia descarrilada són els mercats financers i la lògica financera que han aconseguit inculcar-nos a gairebé tots nosaltres. No és casualitat que els mercats financers hagin estat els primers (i potser els únics) a liberalitzar-se a escala mundial, com tampoc ho és que cada vegada

ens empenyin més cap als mercats financers. Així, en siguem conscients o no, tots acabem tenint participacions en accions d'empreses que no coneixem i raonant en termes d'IPC o de maximització dels interessos obtinguts pels nostres estalvis, sovint, sense entendre'n gairebé les raons ni ser conscients de les conseqüències que tot això té sobre el nostre entorn més immediat. Obrim llibretes d'estalvi, juguem a borsa, participem en fons d'inversió, omplim els nostres plans de pensions privats i gairebé sempre ho fem buscant el màxim rendiment financer i sense plantejar-nos res més. És a dir, contribuïm a construir aquest cercle especulatiu sense ser-ne gaire conscients i, a vegades, essent radicalment contraris a tot aquest procés.

Una cosa sembla evident, per ser capaços de decidir si volem seguir per aquest camí o en volem seguir d'altres, el primer que ens cal és més educació, també en matèria econòmica i financera. Si volem tenir ciutadans participatius, crítics i actius en la transformació de la realitat que ens envolta necessitem tenir ciutadans formats i capacitats.

De fet, en una societat tan finançaritzada i economitzada com la nostra sembla una temeritat que la majoria dels ciutadans no coneguin com funcionen els mercats financers, com es mouen els seus actors principals i les implicacions que tot plegat té sobre les nostres vides. Com podem esperar que prenguin decisions encertades partint d'una realitat com aquesta?

Senyals de canvi a l'horitzó

És al bell mig d'aquest panorama on apareixen alternatives com les finances ètiques i solidàries, que ens conviden a plantejar-nos què fan els mercats financers amb els nostres diners i com es comporten les entitats financeres en què hem delegat la gestió dels nostres estalvis, i a prendre decisions conseqüents amb els nostres valors a l'hora de decidir quins projectes han de recolzar els nostres diners.

Com diu Peru Sasia, director del Projecte Fiare, «L'activitat econòmica no és neutral. No es desenvolupa mitjançant mecanismes automàtics, involuntaris o inintencionats. Tota decisió econòmica és, en darrer terme, una decisió ètica, assumida des d'un marc determinat de conviccions i amb unes conseqüències que afavoreixen a uns i perjudiquen a altres». I la gestió dels nostres diners n'és un magnífic exemple.

Per sort, cada vegada més persones incorporem criteris no econòmics a les nostres decisions de consum: criteris de sostenibilitat, de consum de proximitat, de salut, de cercar valors propers o d'afinitat amb els que produeixen els béns i serveis que consumim... i, per tant, sembla el moment adequat per plantejar-nos també els criteris amb què gestionem els nostres estalvis i els projectes concrets que aquests diners acaben recolzant. Sabem que el nostre consum té molta força en la transformació de la realitat que ens envolta, que cada vegada que consumim és com si li diguéssim a qui ens ven un producte i a qui el produeix que ens agrada com està fet, que li fem confiança i que continuï així.

Amb els nostres estalvis i amb les entitats financeres passa el mateix. Per això cada vegada hi ha més entitats que dediquen esforços a explicar-nos en quins projectes inverteixen les nostres entitats financeres, per ajudar-nos a prendre decisions i a ser conscients de les conseqüències que tenen. Així, entitats com el Centre Delàs de Justícia i Pau ens mostren les vinculacions amb la indústria armamentística, i entitats com SETEM o l'Observatori del Deute en la Globalització treballen per mostrar-nos les participacions d'algunes entitats financeres en projectes de multinacionals que sembla que poden estar vulnerant els drets humans lluny de casa nostra.

Cap a la desfinanciarització de la societat

Per esdevenir consumidors i estalviadors crítics ens cal fer-nos preguntes que potser no estem acostumats a plantejar-nos, però també ens cal aquesta informació que sovint amaguen les entitats financeres tradicionals. A l'altre costat del carrer trobem les entitats de finances ètiques, que ens expliquen tots i cadascun dels projectes que financen per tal d'afavorir que puguem prendre decisions conscients.

En definitiva, es tracta de poder decidir si volem que els nostres estalvis serveixin per finançar la construcció d'una presa que desplaça la població indígena en un racó d'Amèrica o si preferim que es dediquin a finançar una cooperativa d'iniciativa social de la nostra ciutat.

Les finances ètiques ens ofereixen una alternativa en cas que cerquem nous valors i noves formes en la gestió dels nostres diners, i posen al nostre abast la gran capacitat de transformació que tenen els nostres estalvis. Però abans d'arribar a optar per les finances ètiques o per qualsevol forma de consum responsable necessitem una societat educada de manera crítica que es faci preguntes i trobi les respostes.

Crec que hi ha pocs dubtes sobre la necessitat de les finances en un món com l'actual, però

les finances es poden comportar seguint uns valors o altres, uns objectius o altres i, com també diu Ricardo Zaldivar, «s'ha d'aprofitar la crisi global per incrementar la pressió social cap al desfinançament progressiu de la societat, tot mobilitzant-la contra el poder desmesurat dels mercats financers i potenciant alhora el desenvolupament d'unes finances ètiques i solidàries».

Des de FETS, Finançament Ètic i Solidari, fa molt de temps que mirem de donar suport a aquest procés amb recursos formatius. Hem treballat amb material multimèdia, documentals, activitats de teatre participatiu, jocs educatius i, acabada d'estrenar, un web que vol ajudar a reflexionar tot jugant. A més, estem desenvolupant nous materials pedagògics i sempre estem oberts a desenvolupar respostes a mida per a les necessitats. ■

Els monjos joves aclaren el mândala d'un temple a Katmandú, Nepal © Wonderlane

Què passaria si donessis autonomia als més necessitats per sortir de la pobresa? Seguint el clàssic exemple d'ensenyar un home a pescar, en Muhammad Yunus ha passat gran part de la seva vida afrontant el problema de la pobresa amb un enfocament social de l'economia. Yunus és un heroi de la creativitat, la innovació i la bona voluntat econòmica.

Què vols ser quan siguis gran?

Yunus va néixer a Bengala Oriental (avui dia Bangladesh) el 28 de juny de 1940. De jove va poder viatjar al Pakistan, l'Índia i el Canadà amb els boy scouts. Això va fer que s'interessés per les activitats culturals i el va animar a estudiar Teatre a la Universitat de Chittagong. Poc després va canviar el seu enfocament vital cap a l'economia, i el 1961 es va llicenciar en aquesta disciplina. Després d'aconseguir un gran èxit empresarial amb una fàbrica d'embalatges, va obtenir una beca Fullbright per tal fer el doctorat en Desenvolupament Econòmic a la Universitat de Vanderbilt, als Estats Units.

Un cop graduat, Yunus va ocupar un lloc de professor assistent a la Universitat Estatal de Middle Tennessee, i molt aviat va participar en l'organització d'un punt d'informació ciutadà sobre la Guerra d'Alliberament de Bangladesh i també va publicar un butlletí informatiu sobre els esdeveniments de la lluita a Bangladesh. Després de passar un breu període de temps a la Comissió de Plans de Bangladesh, va tornar a la Universitat de Chittagong, aquest cop, però, com a responsable del Departament d'Economia.

El 1974 la fam causà gran sofriment i inanició al territori. «Vàrem intentar ignorar-la» digué Yunus. «Però a la capital, Dhaka, hi havia persones que semblaven talment es-

quelets. Ben aviat, van esdevenir una riuada de persones mortes de gana arreu. Assegudes, estaven tan quietes, que no podíem saber si eren vives o mortes.»

Incapaç de connectar amb les teories i els mètodes d'economia tradicional apresos a la universitat, Yunus es va allunyar del món acadèmic per acostar-se al patiment. Va començar a estudiar la fam i va participar en iniciatives per reduir la pobresa. Juntament amb el Govern, va treballar per convertir els ajuntaments dels pobles en font independent d'ajuda. I va poder comprovar que els pobres pràcticament no tenien accés als diners perquè els bancs tradicionals no els volien donar crèdits d'alt ris, i els prestadors els collaven amb interessos molt alts, de manera que els beneficis que podien arribar a tenir les persones necessitades tornaven sempre als prestadors.

Després de conversar sobre moltes idees diferents amb els seus estudiants, Yunus va decidir deixar 27 dòlars (USD) de la seva butxaca a 42 dones d'un dels pobles més pobres. Creia que si els donava aquesta oportunitat i recolzava aquestes persones, li podrien retornar els diners sense haver d'afrontar interessos alts. Yunus sabia que les dones solien viure aïllades les unes de les altres, que la seva autoestima era baixa i que per això mateix estaven exposades al risc de la violència masculista. Totes les dones van guanyar diners i van poder pagar els seus préstecs.

Aquesta experiència va afavorir el desenvolupament pioner dels microcrèdits i micropréstecs a les comunitats veïnes per part de Muhammad Yunus i del seu col·lega, el Dr. Akhtar Hameed Khan (fundador de l'Acadè-

“**Només que pogués fer alguna cosa per un altre ésser humà, fins i tot si només era per un sol dia, ja era molt millor que qualsevol dels pensaments o les teories que pogués desenvolupar a la universitat.**”

mia de Bangladesh per al Desenvolupament Rural).

Yunus va anomenar la seva organització Grameen Bank (Banc del Poble) i va treballar per assegurar els préstecs a escala reduïda. Per tal de garantir que els diners es retornessin, va posar en pràctica un sistema informal de «grups solidaris» de persones que demanessin el préstec plegades, s'ajudessin i fossin responsables les unes de les altres. El sistema es basava en la confiança, i els contractes legals signats eren secundaris. A més d'alleugerir la pobresa, aquests grups

“ **Hem creat una societat que no dona oportunitat a aquestes persones de ser autònomes i d'ajudar-se, perquè directament els l'hem negada** ”

van millorar la posició social de les dones a les seves llars i comunitats. En menys de sis anys, Yunus va poder donar milers de microcrèdits i va ajudar més de 28.000 persones als pobles.

Aquesta iniciativa, però, ha trobat resistència. Els accionistes del Grameen Bank han hagut de patir violència física i insults per part de familiars homes radicals, a més d'haver de fer front a l'oposició de la gent, perquè el dret religiós i conservador assenyala que les dones que acceptin préstecs del Grameen Bank no tindran un funeral musulmà com cal.

Tot i que no hi ha models econòmics que no tinguin problemes i limitacions, l'experiment de Yunus, esdevingut programa, ha estat qualificat d'èxit. Els programes i organitzacions del Banc s'han estès i ara inclouen programes de desenvolupament de l'educació, de l'energia i de la comunitat.

És més un sindicat de crèdit que un banc; el 94% de l'organització pertany als prestadors, que són més de tres milions de persones. La resta és del govern, que és que hi fa l'aportació principal. El Banc també dona préstecs sense interessos als captaires, que a més tenen marges més amplis de retorn dels diners.

Què passa, doncs, quan dones a les persones necessitades autonomia per sortir de la pobresa? Que milers d'aquestes persones deixen enrere la pobresa extrema. Muhammad Yunus té categoria d'heroi moral perquè va sortir de la zona de seguretat acadèmica per endinsar-se en la pobresa i la fam extremes. La seva visió pionera dels microcrèdits i el seu esforç econòmic innovador han millorat les condicions de vida de milers i milers de persones de tota la regió. ■

Aquest text té la llicència de Creative Commons per Moral Heroes, una iniciativa per compartir les històries de persones a la història que han realitzat importants sacrificis per aconseguir canvis socials, ambientals, polítics i econòmics positius. Cada setmana es parlarà d'un heroi per servir d'inspiració i animar aquells que segueixen els seus exemples. www.moralheroes.org

Els diners regulen el món, qui regula els diners?

Les aptituds dels banquers socials

Poc ha canviat en les activitats bancàries i financeres a partir de 2008, quan va tenir lloc la crisi financera més gran des de 1929. Molta gent va reclamar i continua reclamant que es faci un canvi profund en el rumb del sector financer. Però, hi ha suficients banquers que tinguin les aptituds necessàries per aconseguir-ho?

Katherine Beck

Directora

Institut per a la Banca

Social

www.social-banking.org

La tendència dominant en les finances actuals no té l'experiència i el coneixement per donar un valor real a la societat, en lloc d'incrementar sobretot els valors financers. La lògica és simple. Si s'aprèn de la tendència dominant i es treballa dins del seu marc: com es pot esperar que es facin la coses de manera diferent? Tanmateix, aquí es demostra que les activitats bancàries, les finances i els diners sí que es poden usar com a «vehicle per al canvi social».¹

Diversos proveïdors de serveis bancaris i financers a Europa tenen experiència en banca social,² i alguns d'ells des de ja fa quatre dècades. Encara són petits, però estan creixent ràpidament, alguns més del 30% anual en el seu balanç general,³ i d'altres guanyen premis com l'FT Sustainable Bank of the Year Award o la màxima distinció de l'Institute for Social Services.⁴

Què és el que entenem per diferent? Aquests bancs no es focalitzen en l'aspecte monetari (l'usual), sinó en els efectes socials i ecològics dels serveis que ofereixen (l'aspecte diferent). La banca social s'esforça per finançar projectes i iniciatives que serveixen a les necessitats de les persones i el planeta. Tal com diu Lars Pehrson, CEO de Merkur Bank, Dinamarca, «Som aquí per generar un impacte, per contribuir a un canvi en la societat».⁵

No només serveis financers

Moltes banques socials es guien pel concepte de desenvolupament sostenible traslladat als negocis en l'enfocament del «triple resultat» de «persones, planeta, benefici». Moltes banques socials mantenen un criteri positiu, per exemple, donant suport a projectes específics, tals com energies renovables o granges orgàniques, i la majoria mantenen també un criteri negatiu per a les activitats a les quals no donen suport, tals com l'energia nuclear,

les armes i les proves amb animals.

Com que les conseqüències socials de cada activitat són el focus primordial, la mesura de l'èxit de la banca social té diverses dimensions. Alguns esforços inicials s'han fet per mesurar l'impacte social, per exemple en l'Informe d'Impacte Social del Charity Bank del Regne Unit.⁶ Tanmateix, encara és necessària una eina de mesurament dimensionable i internacionalment com-parable. Per a la dimensió «planeta», el mesurament s'ha fet més fàcil per la possibilitat de mesurar la reducció de CO₂. Sens dubte, la tasca interessant és decidir quin dels factors reeixits és el més important quan considerem l'èxit de la banca social.

L'èxit de la banca social deriva també de la confiança assolida pels clients a través del diàleg permanent i transparent amb tots els grups d'interès; en contrast amb l'acostament usual només cap als accionistes en les finances dominants. Alguns bancs fins i tot publiquen cada préstec amb el qual estan compromesos. Per resumir, hi ha moltes característiques que reuneixen les banques socials:

- La no-maximització del benefici
- Els diners com a eina per satisfer les necessitats humanes i ambientals
- La banca com a possibilitador d'activitats econòmiques i socials
- El focus multidimensional dels negocis («canvi social»)
- La maximització del valor de l'inversor en lloc del valor de l'accionista
- La concepció holística (què, com i per què)

Banquers socials com a superbanquers

Els banquers socials són, en certa manera, «superbanquers»: ells no solament necessiten ser excel·lents en el maneig tècnic dels

1. Käufer, K., «Banking as a vehicle for social change». A: Beck/Käufer/Vandemeulebrouke, *Networking Social Finance*, Brussel·les, juliol de 2010.

2. Per exemple, Alternative Bank Schweiz (Suïssa), Banca Etica (Itàlia), Charity Bank (el Regne Unit), Cultura Bank (Noruega), Ekobanken (Suècia), GLS Bank, GLS Treuhand i Hannoversche Kassen (Alemanya), Hermes Österreich (Àustria), La NEF (França), Merkur Bank (Dinamarca), Stiftung Edith Maryon (Suïssa), Tríodos Bank (Holanda, Bèlgica, Espanya, Regne Unit, Alemanya).

3. GLS Bank i Tríodos Bank, per exemple.

4. Tríodos Bank va guanyar el premi FT el 2009, Charity Bank va guanyar el premi IFS el 2010 (www.social-banking.org).

5. Pehrson, L., «On networking». A: Beck/Käufer/Vandemeulebrouke, *Networking Social Finance*, Brussel·les, juliol de 2010.

6. Informe d'Impacte Social de Charity Bank, el Regne Unit www.charitybank.org

Un exemple pràctic

Assumim que vols obtenir un consell sobre la planificació financera. Usualment esperaríem una discussió sobre l'opinió que tens respecte del risc, sobre els ingressos que esperes en el futur, sobre els teus desitjos en relació amb la suma mensual que has de rebre per la teva pensió. La banca social et demanarà que reflexionis sobre els teus valors personals, sobre el que et preocupa en la teva vida. Probablement no marxaràs amb un nou contracte firmat, sinó amb informació sobre els sectors en què podries invertir: energia renovable, escoles lliures, granges orgàniques, depenent dels teus valors personals. Marxaràs amb la comprensió que la teva inversió és una decisió a llarg termini que influeix directament en la societat.

The rise in prices © Socialist cartoonist

7. Per a la llista completa vegeu www.social-banking.org
8. www.alanus.edu
9. Per exemple, llicenciatures electives a la Universitat de Colònia.
10. Oferta per la Universitat de Plymouth al Regne Unit.
11. Per exemple, bancs membres de Global Alliance for Banking on Values www.gabv.org o d'INAISE www.inaise.org
12. www.bne-portal.de
13. www.unpri.org
14. www.oikos-international.org

diners, sinó que a més han de preguntar-se constantment pels efectes socials i ambientals que tenen les seves activitats. Manejar-se amb el focus multidimensional dels negocis requereix un entrenament i una educació que van més enllà del que les acadèmies bancàries ofereixen. Aquestes s'enfoquen cap a les capacitats bancàries monetàries i tècniques (benefici), i sovint no inclouen de manera profunda les altres dimensions de la banca social (persones i planeta).

El 2006, un grup de banques socials va fundar l'Institut per a la Banca Social (ISB en anglès), una associació de caritat que actualment reuneix 13 institucions membres de 10 països a Europa.⁷ L'ISB s'involucra en educació i investigació, sobre la banca social i per a la banca social i les finances socials. L'experiència pràctica dels membres de l'ISB, reunida al llarg de les quatre últimes dècades, serveix de base de coneixement i font d'inspiració per a l'educació institucional que aquesta ofereix. Com a punt de referència, l'ISB també encoratja l'acadèmia (dominant) a integrar la banca i les finances socials a la teoria i el currículum universitari. Des d'aquest punt de vista, la primera llicenciatura electiva s'ha desenvolupat i és ara part de l'ensenyament de la llicenciatura en Administració de Negocis de la Universitat d'Alanus, a Alemanya.⁸ Els seminaris d'ISB brinden tant una introducció sobre la banca social, com el foment d'habilitats socials i personals tals com l'empatia i el respecte, l'habilitat per escoltar i criticar reflexivament, i la manera de ser un agent efectiu de canvi o un gerent responsable.

El grup destinatari d'ISB no són només banquers (convencionals i socials), estudiants i acadèmics, sinó també membres interessats del públic en general, tals com polítics i els mitjans. Les sessions introductòries sobre banca social es dicten tant en universitats,⁹ com en els bancs i/o altres institucions públiques i privades. L'ISB organitza cada any una Escola d'Estiu sobre Banca Social; el 2011 tractarà el tema «Els diners regulen el món, qui regula els diners?». Aquesta escola d'estiu també ofereix un Certificat en Banca Social amb un programa de 10 mesos, una Mestria en Banca Social i Finances Socials de tres anys,¹⁰ i seminaris d'especialització per als membres d'ISB i d'institucions «amigues».¹¹

Alfabetització financera a les escoles

Subsisteix, però, una qüestió clau, com es poden integrar efectivament els cursos d'alfabetització financera a les escoles? A Alemanya, la Comissió de la UNESCO «Educatió per al Desenvolupament Sostenible» s'ha focalitzat en els «diners» com a tema central del 2010, amb la intenció de considerar com es pot integrar millor l'alfabetització financera en el currículum escolar. Una conclusió d'aquest treball és que, primer, i abans que res, necessitem més professors que comprenguin ells mateixos aquest tema,¹² formadors de professors més competents i més capacitat en la tasca dels professors actuals.

Un altre exemple interessant en educació és la Young Scholars Finance Academy, administrada per United Nations Principles for Responsible Investment (UN PRI)¹³ en col·laboració amb Oikos,¹⁴ en què es discuteix l'actual estat de l'art de la investigació científica sobre la responsabilitat financera. La iniciativa UN PRI està ara establint una xarxa acadèmica sobre les inversions responsables.

Múltiples iniciatives, ONG, xarxes, conferències, simposis i plafons de discussió es focalitzen avui en dia en un canvi de les activitats bancàries i les finances. Però com es pot fer possible que els banquers i el personal del sector financer realment «actuïn» bancàriament de manera diferent, sovint no és part de l'agenda –almenys fins ara. ■

Working Together Teamwork Puzzle Concept © Scott Maxwell

Aposta, formació en cooperativisme

L'escola Aposta va néixer fa sis anys amb la voluntat d'oferir a cooperatives i empreses una formació sobre cooperativisme, però també una formació per a qualsevol empresari des de l'òptica i els valors del moviment cooperatiu. En aquests anys, l'escola ha assolit un volum que arriba l'any 2010 a les 3.500 hores de formació per a uns 3.000 alumnes; ha impartit matèries tècniques, cooperatives, d'habilitats personals i, fins i tot, un postgrau universitari.

Jordi Picart i Barrot · www.aposta.coop · 93 318 81 62

Atzavara © Escoltes Catalans

Fiare - banca ètica i educació

Més de 500 entitats s'han unit per impulsar a l'Estat espanyol el projecte Fiare, que aposta per l'economia solidària i defensa una banca dedicada a finançar activitats amb un impacte social positiu. Des l'any 2005, Fiare ha finançat diversos projectes educatius; entre ells destaquem Escuela Abierta de Villaverde, de la Fundació Semilla, destinat a afavorir la integració social d'infants en risc d'exclusió, Minyons Escoltes i Escoltes Catalans, que treballen en l'educació en el temps lliure, així com d'altres entitats dedicades a la inserció laboral i la formació d'adults, com la Fundació Peñasal.

Albert Gasch Hurios · www.projectefiare.cat · 93 368 99 82

¡Bolo! © Eneas de Troya

El Portal de l'Economia Solidària

REAS és una xarxa de xarxes d'economia alternativa i solidària a escala estatal. Des l'any 1995, la xarxa no ha parat de créixer i actualment la conformen més de dues-centes entitats, agrupades en xarxes territorials i sectorials. L'any 1997 la xarxa creà el Portal d'Economia Solidària, un espai de trobada, reflexió, participació, adhesió i comunicació entre entitats; el 2008, el portal rebia 100 visites diàries, mentre que actualment el nombre de visites al dia és de 3.000 i 6.500 persones reben el butlletí mensual, fet que denota que l'interès envers l'economia solidària creix dia a dia.

Carlos Rey · www.economiasolidaria.org · 627 33 22 91

Fair price on the scales © Chie

El balanç social a la pràctica

La Xarxa d'Economia Solidària (XES) és una associació formada per unes seixanta entitats i empreses que es coordinen per cooperar i difondre l'economia solidària a Catalunya. Entre altres activitats, la XES impulsa des de l'any 2008, l'elaboració de balanços socials, una eina que descriu i mesura les aportacions socials, laborals, professionals i ecològiques fetes per les entitats. Destaquem del Balanç social 2009 que el 19% d'entitats certificades té dipòsits en finances ètiques, el 81% disposa d'un pla d'acció per a la sostenibilitat i el 93% recicla tots els seus residus!

Xavi Palos · www.xes.cat · 93 552 98 79

Psicologia de les decisions econòmiques

La nostra actitud en l'edat adulta, les nostres pors i eficiències en la gestió dels diners, tot i que poden ser modificades conscientment, ensorren les seves arrels en la nostra infantesa.

Els diners i la infància

Nuria del Río

Autora, professora i consultora d'Economia Solidaria y Microfinanzas www.economiasolidaria.org

Qui ens va parlar per primera vegada a la vida dels diners i de la importància que tenen? Com vam guanyar les nostres primeres monedes? I quin valor moral o funcional es concedia als diners a la nostra família? La despreocupació o la prudència extrema amb què es gastava al voltant nostre ens va omplir de missatges subliminals.

Sovint, als tallers sobre banca ètica, finances solidàries i microfinances els assistents hi van il·lusionats amb la idea de poder construir o ser clients d'un banc o una experiència financera diferent. Moltes persones tenen facilitat per imaginar tots els detalls en què un banc hauria de ser diferent de com són els que han conegut fins ara. A més d'esperar que aquest tipus de banca sigui més social, més solidària, més justa, més transparent, més eficaç, més bolcada cap al territori local i totalment respectuosa amb el medi ambient, gairebé sempre s'espera que cobri pocs interessos a les persones que demanen un préstec, que paguin alguns o força interessos a les persones que fan els dipòsits i que no es corri cap risc. Ni tan sols en les cartes més llargues als Reis Mags apareixen tantes peticions juntes. Què està passant en realitat?

Com ens relacionem amb els diners?

Quan ens parlen que es pot fer banca d'una manera diferent, ens atrevim a somnià amb la novetat que algú ens escolta o, millor encara, que podem tenir un paper protagonista, un paper de realitzadors del nou projecte. Si mirem al futur, ens atrevim a veure-ho tot diferent: una altra lògica, una altra manera

de gestionar, de finançar només el que és ètic, responsable, de la gent i per a la gent... Tanmateix, gairebé ningú no comprèn que, a més de mirar cap al futur, s'ha de mirar cap al passat, més concretament cap al passat propi, per saber amb quins perjudicis s'arriba a la construcció d'aquestes noves eines socials.

Per què li demanem a un projecte social que pretén transformar la manera en què s'utilitzen els diners, cap a millor, que no corri cap risc? Com és possible que fins i tot els fills de lluitadors socials que van arribar a donar la vida per aconseguir més llibertats socials tinguin una visió tan aferissada dels diners?¹ La resposta no és científica ni concloent, però ens podria servir l'experiència d'una infinitat de tallers sobre els diners. En la majoria dels casos, s'ha aconseguit transmetre l'afecte o el defecte pels diners, i un petit manual d'ús i gaudi, de manera totalment autònoma a la informació, sobre l'impacte que els mateixos diners tenen en ser usats d'una manera o d'una altra. Les nostres mares ens diuen «els diners costen de guanyar, ens hi hem de mirar molt abans de gastar-los», «quina pinta que fas amb aquesta roba, semblarà que no tenim diners en aquesta família» o encara una altra, una de les més contundents: «s'ha de guardar per a quan siguem vells, mai no se sap...».

Per què tanta desconexió entre els valors i els diners?

És sorprenent observar com persones a les quals els sobren els diners es comporten com si visquessin en un perpetu fi de mes o per-

1. Com ara el taller Psicologia del Dinero, celebrat en La Primera Conferencia sobre Monedas Complementarias, feta a Guadalajara el març de 2007. www.monedascomplementarias.pbworks.com

sones que tenen una ideologia social progressista permeten que els seus diners serveixin, sense que això els passi per la consciència, als ideals contraris que defensen conscientment. Només compren en grans superfícies, perquè «s'ha d'estalviar», i veuen els comerciants del barri com a usurers que encareixen els productes; busquen comptes d'alta rendibilitat, «ja que els diners s'han de gestionar bé», sense mirar on s'inverteixen aquestes masses financeres. Aquest fenomen troba explicació si els preguntem coses com les següents:

A) *Recordes la primera vegada que vas rebre paper o moneda? Quants anys tenies? Quines van ser les circumstàncies? (paga per una feina, regal d'un familiar, els vas trobar pel carrer, era la «paga» setmanal, etc.) Què vas sentir? Ho recordes?*

B) *Qui va ser la primera persona que et va parlar seriosament dels diners? Recordes què et va dir? Va canviar d'alguna manera la percepció que havies tingut pel teu compte fins al moment?*

C) *Quines circumstàncies hi havia a casa teva, en el teu districte, a l'escola? Sempre hi havia menjar a taula? Hi havia persones que feien les coses per vosaltres a casa?*

Aquestes i altres preguntes ens ajudaran a imaginar el model rebut en la infantesa. Però, què té de particular la socialització experimentada en matèria de diners, respecte de la socialització sobre els afectes, els costums a taula, els valors morals, l'assertivitat, la cura de la nostra salut o qualsevol altre tema rellevant per a la nostra futura vida adulta? Ni la salut, ni els afectes, ni la comunicació assertiva s'emmagatzemen en bancs. Els hàbits que hi estan lligats tenen, en l'àmbit íntim de cadascú i en les seves relacions socials, tantes i tan bones o tan desagradables conseqüències com el nostre procedir econòmic. Tanmateix, el fet que prenem tots els dies decisions financeres, com a subjectes d'estalvi i/o préstec i consum i/o inversió, ens converteix, en el context d'una economia globalitzada, en actors permanents d'un circuit que recorre tot el planeta tots els dies per alimentar el model econòmic actual. Els nostres pares i educadors consideren importants que siguem generosos i/o prudents, formiguets i/o emprenedors, solidaris i/o austers, estalviadors i/o eficients, però...

«... no abunden les eines en el nostre entorn infantil i adolescent, per comprendre l'abast de les nostres decisions econòmiques.»

I el que és pitjor, fins a quin punt aquestes decisions estaran marcades en gran mesura per missatges no gaire sans, rebuts sense paraules, a través d'imatges de publicitat viscudes a casa nostra o en llocs com l'escola o l'àgora social més propera: si hem vist robar a aquells que «mereixien ser robats» o si hem vist passar gana o necessitats, o potser hem tingut persones al nostre servei, des de nens, que recollien el que tiràvem. Pot ser que tenir diners per a nosaltres sigui un costum, alguna cosa tan «natural» que ho adaptem tot al voltant nostre perquè continuïn fluint cap a nosaltres. Potser no acceptar diners pel que fem pels altres sigui el costum, si així hem estat educats...

Més que buscar persones que es comporten «bé» o «malament» amb els seus diners, més que buscar els «bons» o els «mals» valors sobre els diners, per corregir-los o canviar-los per d'altres...

«... el que és interessant és detectar “desconnexions”, entre els nostres valors generals, la nostra imatge del món, el món que somniem i l'ús que fem dels diners.»

Sortir a la caça d'incoherències seria massa senzill i avorrit. La gran majoria de la població espanyola, quan es tracta de diners, fa gala d'algun tipus d'incoherència. El repte que sí que val la pena és traçar la «ruta» dels diners de cadascú. No importa de quina quantitat estem parlant. No importa si tenim por del risc, si li demanem a la vida un guany, si no creiem que els diners mouen el món o si creiem que sí que el mouen i no hi podem fer res. El que ens salva és començar a mirar com ens relacionem amb els diners i per què.

Foto © SETEM

Els secrets dels bancs

Des de l'any 2000, l'ONG SETEM aposta per les finances ètiques, du a terme campanyes de sensibilització sobre com els bancs utilitzen els nostres diners i difon propostes de la banca ètica. L'any 2007 inicia la denúncia de la banca privada i l'impacte de les seves inversions en els països del Sud. L'any següent fa accions d'activisme accionarial, que consisteixen a participar en juntes generals d'accionistes de diversos bancs per denunciar-ne la implicació en projectes que provoquen deteriorament ambiental i la violació de drets humans. En aquest sentit, SETEM, juntament amb altres organitzacions, ha llançat la pàgina web www.lossecretosdelosbancos.org, on podem consultar les inversions de tretze bancs en projectes de gran impacte ecològic i humà, enviar cartes de denúncia als bancs analitzats i informar-nos sobre les alternatives de banca ètica.

Victor Maeso · www.finanzaseticas.org · 93 441 53 35

Una caminata de Barcelona en Transició © Sami Kauppinen & Emma Salina

Barcelona en Transició

Com viure en un món amb molts menys recursos energètics disponibles? La primavera de 2009 es creà el col·lectiu Barcelona en Transició, amb l'objectiu d'oferir solucions constructives i positives davant els reptes del canvi climàtic i el pic del petroli, utilitzant el model i les accions del moviment internacional Transition Network. La seva activitat s'inicia amb la sensibilització de la ciutadania sobre la necessitat d'afavorir canvis en els nostres estils de vida i en el nostre model de consum, relacionant la crisi econòmica actual amb la crisi energètica. El grup està obert a totes aquelles persones o col·lectius que desitgin aportar la seva creativitat en el redisseny de la ciutat en què vivim.

Duncan O'Cruidhlaioich · barcelonaentransicio.wordpress.com · 671 98 38 97

L'ecoBudget

De la mateixa manera que gestionem el nostre recurs artificial (els diners) en termes de presupost, per què no fem el mateix amb els recursos naturals? Aquesta pregunta és a la base de l'ecoBudget un sistema de gestió ambiental desenvolupat per ICLEI, la xarxa de governs locals per la sostenibilitat, per tal de planificar, monitoritzar i analitzar el consum de recursos naturals dins del territori municipal. El sistema imita la comptabilitat financera i la complementa amb la comptabilitat ecològica, en què les quantitats físiques del medi ambient també són mesurades. A través de l'ús d'indicadors, el govern local pot obtenir informació periòdica i quantitativa sobre com les seves decisions afecten els recursos naturals.

Ania Rok · www.ecobudget.com

Managed destruction © Harley Kingston

RECURSOS

petits gestos

Per gastar menys, per compartir més!

La veritable alternativa a la crisi actual (financera i econòmica, però també alimentària, ecològica i energètica) passa per retornar a l'economia el seu significat originari, com a conjunt d'activitats per satisfer les necessitats humanes dins els límits de la biosfera. A continuació us proposem 10 alternatives quotidianes, 10 llavors per fer possible una altra economia.

1. Les finances ètiques

Diposita els teus estalvis en entitats de banca ètica. La transparència i els criteris socials i solidaris són la seva raó de ser. A Catalunya hi ha quatre entitats on ja pots fer-ho.

www.fets.org

2. Les assegurances

A casa nostra ja hi ha cooperatives que desenvolupen l'assegurança ètica i solidària basada en els principis de mutualitat, contracte entre iguals, transparència i equitat. Quan necessitis fer una assegurança, pensa-hi!

www.ethsi.net

3. Consum responsable

Defuig el consumisme. Hi ha xarxes i fires d'intercanvi d'objectes, serveis o coneixements a diversos barris, pobles i ciutats. Evita els grans centres comercials, compra prop d'on ets i reforça l'economia local. No deixis el país en mans de les transnacionals!

www.noetmengiselmon.org

4. Consum col·laboratiu

Hi ha moltes coses que fem cadascú pel nostre compte que podríem fer de manera compartida, com ara el transport, tots hi guanyaríem. Apropa't a les xarxes que faciliten la trobada entre persones que volen compartir cotxe per anar a treballar o estudiar, o per viatjar.

www.collaborativeconsumption.com

5. Consum sostenible

Davant el col·lapse ecològic, fomenta el reciclatge i redueix la despesa energètica. Gestos senzills com els estalviadors d'aigua, les bombetes de baix consum o un bon aïllament tèrmic faran reduir la teva despesa energètica... i monetària!

www.llarsverdes.blogspot.com

6. Cooperativisme de consum agroecològic

Apropa't a la realitat de les cooperatives de consum agroecològic, que fomenten els lligams camp-ciutat, donen suport a la nostra pagesia i reivindiquen la sobirania alimentària dels pobles.

www.ecoconsum.org

7. L'habitatge

Actualment el mercat immobiliari sembla haver embogit. Capgirar-ho depèn de tots nosaltres. Cal explorar experiències locals de mercats alternatius propietari-logater o models de cooperativisme d'habitatge, i promoure altres iniciatives, com la vaga de lloguer o l'"okupació".

www.fedcoophabitcat.org

8. Recuperació d'empreses

Davant l'allau de tancaments d'empreses, l'autoorganització dels treballadors i treballadores ha desembocat sovint en la recuperació de les empreses sota la forma cooperativa. Ens podem inspirar en experiències d'èxit, com les cooperatives Mol-Matric, Gramagraf o Cemid.

www.molmatric.coop

9. Oci i consum

Arreu de barris i pobles, el teixit associatiu i comunitari ha aconseguit bastir espais de trobada, on la cultura popular, de base i autogestionada ha pres protagonisme. Apaga la tele, surt al carrer i participa en les activitats d'ateneus i centres socials.

www.opcions.org

10. L'endeutament

No t'endeutis més enllà de les teves possibilitats. Planifica les despeses, raona les necessitats. Comparteix-les quan puguis. Intercanvia, comparteix, mancomunada, coopera: són els verbs conjugats del futur!

www.intercambia.net

En definitiva... es tracta de construir una alternativa plausible i necessària; esbossar una economia paral·lela que rutlli amb uns altres valors. Una economia d'escala humana. Fes possible l'alternativa des d'ara mateix. També depèn de tu, del que cadascú de nosaltres fem cada dia.

Text basat en el Decàleg (de carrer) contra la crisi. Comissió d'Alternatives a la Crisi de la Xarxa d'Economia Solidària (XES)
alternativesalacrisi.wordpress.com

L'altra cara de la moneda

Hi ha diversos sistemes que ens permeten intercanviar béns i/o serveis sense usar euros, dòlars, lliures esterlines i/o altres divises de curs legal. Aquestes «monedes complementàries», d'acord amb Bernard Lietaer, serveixen per satisfer àrees socioeconòmiques descuidades pels diners oficials. Aquí en presentem dos casos a Europa.

Pintant © Andrea

Miguel Yasuyuki Hirota

Laboratori en Línia sobre Monedes Complementàries, Japó
www.olccjp.net

Chiemgauer¹ (Alemanya)

Aquesta iniciativa, la més excel·lent de les monedes regionals,² la van posar en marxa el 2003 a Chiemgauer, un poblet de Baviera, alumnes d'una escola Waldorf sota la supervisió de Christian Gelleri, el seu professor d'economia. A partir de l'interès dels alumnes i les alumnes a implementar un sistema després de conèixer la teoria de monedes complementàries, es van emetre bitllets de chiemgauers (equivalents a l'euro), cada un amb un disseny pintat pels alumnes.

Els usuaris canvien euros a chiemgauers a l'oficina de les ONG que donen suport al sistema i paguen amb aquests vals en botigues locals on els accepten. Les botigues poden comprar les seves mercaderies amb chiemgauers o reemborsar-los en euros si no els importa perdre la taxa del 5% de comissió. El 2% d'aquesta comissió correspon el cost administratiu de l'oficina de Chiemgauer, la resta (el 3%) queda per a les ONG. A continuació podem veure els avantatges que aquest sistema té per a cada actor implicat.

□ **ONG:** obtenen 100 chiemgauers al preu de 97 € i els revenen als seus socis a 100 €, amb la qual cosa guanyen 3 € per a les seves pròpies activitats.

□ **Consumidors:** canvien euros a chiemgauers amb les ONG que donen suport al sistema i compren béns amb aquests vals en botigues locals, així ajuden les ONG finançament sense fer cap despesa addicional.

□ **Botigues locals:** accepten chiemgauers com a equivalents d'euro i els gasten per comprar mercaderies a altres empreses locals o els reemborsen en euros, amb la qual cosa paguen el 5% de comissió. Aquesta comissió es justifica amb la millora que obtenen de la seva imatge pel fet de donar suport a activitats comunitàries, amb la qual cosa guanyen confiança de la comunitat, cosa que comporta, al seu torn, l'augment de les vendes.

Una altra característica dels chiemgauers és l'oxidació, proposada per Silvio Gesell,³ a fi que aquesta moneda complementària sigui un mitjà no d'atresorament sinó d'intercanvi. S'ha d'enganxar un segell del 2% del valor del bitllet cada tres mesos per mantenir-ne la validesa (0,10 € per a 5 chiemgauers, per exemple). D'aquesta manera, els portadors de la moneda complementària no l'atresoren, sinó que l'han de gastar com més aviat millor, així estimulen l'economia regional.

A finals de 2009 participaven en la iniciativa 2.686 socis (787 dels quals eren empreses) a Chiemgauer, i el desembre de 2010 ja circulaven 579.745 chiemgauers. La facturació anual

1. www.chiemgauer.info

2. www.regionetzwerk.de

3. Llegiu «L'Ordre Econòmic Natural», a www.silvio-gesell.de

de les empreses a Chiemgauer el 2009 va ser de 4.019.513 €, amb un 36% d'augment respecte de l'any passat, i com a conseqüència les donacions a ONG també van créixer en 38.587 € (un 38% més que l'any anterior). El 5% de comissió també fa que es prefereixi gastar chiemgauers en empreses locals, cosa que dificulta que els diners se'n vagin de la comunitat i fa que les empreses locals siguin més competitives. A més, l'oficina de Chiemgauer és una ONG i està administrada pels seus socis de manera democràtica.

Banc WIR (Suïssa)

El Banc WIR⁴ es va fundar l'any 1934 com una cooperativa que tenia com a missió servir als seus socis (a diferència dels bancs comercials, l'objectiu dels quals és maximitzar el seu lucre en detriment dels usuaris). Des de llavors el banc continua emetent i mantenint la seva pròpia moneda complementària, anomenada «wir» (que vol dir 'nosaltres' en alemany), a fi d'estimular transaccions entre petites i mitjanes empreses sòcies suïsses sense que els diners se'ls escapin ni a les multinacionals ni a l'estranger. A partir de l'any 2000 va començar a acceptar també socis individuals.

Els socis poden demanar al Banc préstecs en wirs, equivalent al franc suís (CHF), una moneda complementària electrònica que poden gastar per fer pagaments a altres socis del Banc, en paral·lel amb els francs suïssos

(per exemple 40 wirs i 60 CHF en comptes de 100 CHF). Actualment, hi ha en circulació uns 800 milions de wirs i la venda anual de tots els socis d'aquesta moneda complementària és d'uns 1.670 milions de wirs.⁵ Les empreses sòcies poden augmentar la seva facturació per atreure altres socis del mateix banc, a més de tenir accés a préstecs en wirs amb una taxa d'interès més baixa perquè el banc WIR mateix pot crear aquesta moneda.

El professor Joseph Stodder, economista nord-americà, aclareix que aquest banc té el paper d'esmortir les vicissituds econòmiques, i mostra el fet que el creixement del nombre de socis del Banc WIR tendeix a seguir el dels aturats a Suïssa, mentre que el creixement del PIB oficial suís va justament en contra de l'increment de transaccions i préstecs en wirs. A més, augmenta l'inventari de socis del Banc WIR quan disminueixen les transaccions en wirs. Tots aquests fenòmens demostren el rol complementari que adquireix aquest sistema de moneda complementària:

- Hi ha més empreses que participen en el Banc WIR quan augmenta la desocupació a Suïssa.
- Les transaccions i préstecs en wirs augmenten quan s'estanca el creixement del PIB suís.
- S'aconsegueixen més transaccions en wirs quan les petites i mitjanes empreses suïsses tenen més productes als seus magatzems. ■

4. www.wir.ch (en alemany, francès i italià, els tres idiomes oficials de Suïssa)

5. Font: Banc WIR

The capitalist mechanism of production © Ashraf Omar

Qui deu a qui?

La campanya «Qui deu a qui?» s'inicia l'any 2005 i està formada per més de cinquanta organitzacions de tot l'Estat. L'objectiu és denunciar la il·legitimitat del deute extern dels països del Sud envers el Govern espanyol, en tant que aquest deute no beneficia el seu desenvolupament, sinó que es dona per afavorir els interessos econòmics espanyols. A més, planteja que els pobles del Sud són creditors d'incalculables deutes històrics, socials, econòmics i ecològics, provocats pel nostre model de consum. A Barcelona se celebren reunions quinzenals per preparar formacions, mobilitzacions i accions d'incidència política.

www.quiendebeaquien.org · 93 301 17 93

Mercado © Justicia i Pau

Per un nou ordre financer global

Justícia i Pau ha iniciat l'any 2010 una nova campanya de sensibilització i pressió política per denunciar les perversions del sistema financer actual, reclamar profundes reformes i promoure alternatives de banca ètica. En el marc d'aquesta campanya s'inclouen jornades i seminaris de reflexió i debat, i conferències divulgatives dirigides a centres educatius, ajuntaments i altres entitats. Cal destacar també l'edició d'una col·lecció titulada «Entendre les finances»: un conjunt de publicacions sobre el sistema financer internacional, els paradisos fiscals i les finances ètiques.

Eulàlia Reguant i Cura · www.justiciapau.org · 93 317 61 77

You were born of water © Mysi Anne

Xarxa de Compra Responsable

Nexos és una entitat creada l'any 2006 per un grup d'organitzacions espanyoles de caràcter social amb la finalitat d'assessorar les entitats que vulguin adoptar pràctiques i criteris de sostenibilitat en els seus sistemes de gestió i en les seves polítiques de compra. Forma part de la Responsible Purchasing Network, una xarxa internacional dedicada a promoure i practicar la compra responsable, per tal de maximitzar la gestió mediambiental, protegir la salut humana i donar suport a la sostenibilitat global i local.

Miguel Marco Fondevila · www.nexos.es · 976 29 82 82

Inversió amb criteri

L'any 2009, trenta-dues entitats van fundar l'SpainSIF, el Fòrum Espanyol d'Inversió Socialment Responsable (ISR), una plataforma integrada per entitats financeres, entitats gestores, proveïdors de serveis d'ISR, organitzacions sense ànim de lucre vinculades i sindicats. La seva missió és fomentar la integració de criteris ambientals, socials i de bon govern corporatiu en les polítiques d'inversió a l'Estat espanyol, per tal de generar i difondre coneixement sobre la ISR, així com impulsar canvis en els processos d'inversió en la comunitat inversora, les administracions públiques, les empreses i la ciutadania.

Javier Garayoa · www.spainsif.es · 620 03 31 74

© Nick Wheeler

Més enllà del «capitalisme casino»

Encara que és bastant acceptat que la mà d'obra de demà necessitarà fer la seva pròpia provisió per a la jubilació, als estudiants d'avui se'ls està ensenyant a mirar els mercats financers com un «capitalisme casino», que es focalitza en el comerç i no comunica la importància de la responsabilitat dels accionistes per protegir i augmentar el valor a llarg termini dels estalvis.

Després de la crisi financera recent, els ministres de govern, reguladors i d'altres han remarcat la importància de la responsabilitat del propietari per protegir i incrementar el valor a llarg termini de les accions i altres inversions d'actius. Tanmateix, les conductes efectives del propietari requereixen no només el compromís dels gestors d'inversions sinó també propietaris d'actiu responsables i informats, i un ampli suport de la societat civil.

Per restablir una cultura d'estalvi equitatiu, hi ha una necessitat urgent de material educatiu que restableixi el balanç entre propietat i mercat de manera compromesa i informada. Avui hi ha una bretxa important en el material que hi ha disponible per a l'educació financera personal, i per salvar aquesta bretxa, UKSIF, l'Associació per a la Inversió i les Finances Sostenibles, espera desenvolupar un recurs educatiu per al currículum nacional dirigit a joves de 14 a 16 anys.

Aptituds financeres ètiques per als adolescents

Aquest nou recurs aborda el poder i la responsabilitat dels propietaris d'actius financers i l'impacte social i ambiental dels actius, i inclou els aspectes següents:

- El rol dels diferents actors implicats en l'exercici de les responsabilitats de la propietat en nom de consumidors i beneficiaris, administradors inclosos, consultors d'inversió, analistes d'inversions, proveïdors d'investigació i gerents d'inversions.
- La manera com els representants dels inversors s'ocupen de les companyies per millorar els seus resultats socials i ambientals, que inclou exemples dels èxits i límits de la influència de l'inversor.
- Les implicacions financeres que té el fet d'integrar a la selecció de l'estoc la consideració de temes socials, ambientals i de governabilitat.

Penny Shepherd
UKSIF – the Sustainable Investment and Finance Association
www.uksif.org

- El rol i l'experiència de les ONG en campanyes sobre el mercat de capitals.
- Els punts de vista i els debats sobre les lliçons per als inversors de la recessió i el rol dels inversors responsables en el futur.

Beneficis educatius

Els beneficis educatius del recurs inclouen els elements següents:

- Pretensions elevades en relació amb els consellers en serveis financers.
- Millor comprensió de la participació accionària, més entusiasme per invertir en accions ordinàries i més persistència de les inversions futures.
- Sinergia amb els tònics abordats en *Educació Personal, Social i Sanitat*:
 - El fet de convertir-se en consumidors crítics de béns i serveis
 - La comprensió de l'ambient de negocis
 - La gamma de termes econòmics i de negocis, incloses les connexions entre mercat, competència, preu i benefici
 - Els dilemes socials i morals sobre l'ús dels diners
- La sinergia amb els tònics abordats en Ciutadania:
 - Drets i responsabilitats
 - Identitats i diversitat (per exemple, els rols divergents de l'inversor, l'empleat i el client, que pot desenvolupar el mateix individu)
 - Pensament crític i indagatòria
 - Defensa i representació

1. www.pfeg.org

- Presa d'acció de manera informada i responsable
- Impacte i conseqüències de les accions individuals i col·lectives sobre les comunitats
- Polítiques i pràctiques per al desenvolupament sustentable
- Drets i responsabilitats dels consumidors, ocupadors i empleats

Ensenyament pràctic i de qualitat

El recurs es desenvoluparà per arribar al Personal Finance Education Group Quality Mark,¹ el guiarà un grup de consellers amb membres d'institucions financeres i ONG associades, i s'hi presentaran casos pràctics, com ara els següents:

- Influència dels inversors en les companyies farmacèutiques en suport a l'accés de retrovirals als països en desenvolupament
- Vot de polítiques per encoratjar la transparència de les corporacions
- Avaluació de l'actuació de les corporacions en biodiversitat
- Grup Institucional d'Inversors sobre el canvi climàtic
- UN-Backed Principles for Responsible Investment
- Campanyes d'ONG sobre mercats de capitals

En resum, s'espera que aquest recurs serveixi d'inspiració a d'altres als quals interessa ocupar el gran buit que hi ha en l'educació financera dels joves.

RECURSOS

recursos pedagògics

DE 3 A 11 ANYS

PUBLICACIONS

Mercats d'intercanvi. Millor que nou! a l'escola

Dossier educatiu amb activitats i informació pràctica per a l'organització de mercats d'intercanvi.

Entitat del Medi Ambient de l'Àrea Metropolitana de Barcelona, 2009
www.amb.cat · [cat](#)

Subirats, investigadors privats

Gimcana per apropar els infants al funcionament del comerç i l'economia mundial, al comerç just i al consum responsable.

Carles Cuberes. Intermon Oxfam, 2003
www.kaidara.org (pdf) · [cat](#), [cast](#), [eusk](#)

DESTACATS

Jocs pel comerç just i el consum responsable

Enreda't pel comerç just

Versió del joc "Enredos", amb conceptes relacionats amb les condicions laborals, el preu de garantia, el medi ambient i la igualtat de gènere.

Memory pel comerç just

Versió del joc "Memory", amb imatges relacionades amb el comerç just del cafè.

Sopa de lletres del comerç just

Sopa de lletres on s'amaguen alguns dels conceptes clau del comerç just.

Sudoku pel comerç just

Sudoku on cada peça representa un procés diferent de la transformació del cacau.

Setem – Catalunya:

per obtenir-los: recursos@setem.org · www.setem.cat · [cat](#)

Per a un comerç just

Dinàmiques participatives per reflexionar sobre les injustícies del comerç internacional i conèixer les alternatives.

Setem Catalunya, 2009
www.festacj.org (pdf) · [cat](#)

CONTES

Cacaùtic, conte de xocolata

Espectacle d'animació per a infants i/o adults per sensibilitzar sobre aspectes com el comerç just i l'explotació laboral. Disponible en llenguatge de signes.

Roger Canals, Setem - Catalunya
www.setem.cat · [cat](#), [cast](#)

La feina i els diners

Col·lecció de contes il·lustrats que convida a reflexionar els infants sobre el treball i l'economia.

Brigitte Labbé, Michel Puech i Jaques Azam. Editorial Cruïlla, 2001
www.cruilla.cat · [cat](#), [cast](#)

En Tom i el país sense diners

Conte per introduir l'ús de monedes complementàries en el món infantil.

Cooperativa Integral Catalana, Grup Educació, 2010
cooperativa.ecoxarxes.cat · [cat](#)

WEB

Personal Finance Education Group

Entitat independent que ofereix suport i recursos per a l'educació financera dels escolars amb nombroses publicacions i materials didàctics.

www.pfeg.org · [angl](#)

D'11 a 16 ANYS

PUBLICACIONS

La globalització i/o la mundialització a debat

Dossier informatiu i materials didàctics sobre les relacions Nord-Sud i la globalització.

Xavier Montagut
www.edualter.org · [cat](#)

DESTAQUEM

Proposta didàctica sobre el deute extern

Material didàctic sobre el deute extern, les causes i les conseqüències. Conté materials i fitxes d'activitats per a l'alumnat i orientacions pedagògiques per al professorat.

Xavier Montagut, Anna Gallart, Meritxell Sedó
www.edualter.org · [cat](#), [cast](#)

Castells de sorra

Guia didàctica, activitats i dossier per reflexionar sobre les causes, les conseqüències i les alternatives de la crisi econòmica.

Global Express, 2010
www.intermonoxfam.org (pdf) · [cat](#), [cast](#), [eusk](#), [gall](#)

Samarretes per xanquetes. Idees per dinamitzar mercats d'intercanvi

Guia dedicada a l'organització de mercats d'intercanvi.
Entitat del Medi Ambient de l'Àrea Metropolitana de Barcelona, 2009
www.amb.cat (pdf) · [cat](#)

Per tenir-ho en compte

Número 14 de la revista *Opcions*, centrat en la banca ètica i el consum responsable.
CRIC, 2005

www.opcions.org (pdf) · [cat](#), [cast](#)

Parlem de la responsabilitat social de les empreses

Eina didàctica per apropar el concepte d'RSE a l'alumnat de secundària.
Montserrat Besnard, Natividad Yesares. Unescocat, 2007

www.unescocat.org (pdf) · [cat](#)

RECURSOS

Aquí oferim un recull de recursos pedagògics relacionats amb els diners i les finances ètiques. Els hem seleccionat per reflectir diverses temàtiques, tant les relacionades amb l'economia solidària i la banca ètica, com les relacionades amb el sistema financer i la globalització, així com el comerç internacional i les alternatives de comerç just, i les

monedes complementàries. Hem prioritzat els recursos nous, originals, disponibles en diversos idiomes i fàcils de trobar a través d'Internet. Alguns d'aquests recursos són aptes per a diversos nivells.

Finançament ètic i sostenibilitat

Guia d'educació ambiental per a la difusió del finançament ètic i solidari.

FETS i Ajuntament de Barcelona, 2005

www.bcn.es/agenda21/crbs (pdf) · **cat**

Les empreses i la responsabilitat social corporativa

Guia d'educació ambiental que introdueix el concepte i les pràctiques de l'RSC.

Ajuntament de Barcelona, 2005

www.bcn.es/agenda21/crbs (pdf) · **cat**

La deuda loca

Unitat didàctica sobre el deute extern, a partir de metodologies variades, participatives i cooperatives.

www.alboan.org (pdf) · **cast, eusk**

Circular economy

Il·lustracions relacionades amb l'economia circular i la sostenibilitat.

Richard Crookes. Ellen MacArthur Foundation

www.ellenmacarthurfoundation.org (pdf) · **angl**

EXPOSICIONS

El deute extern, una fàbrica de pobresa

Exposició de vuit plafons sobre l'endeutament dels països empobrits.

www.setem.cat · **cat**

El bancs passen factura

Exposició de vuit plafons sobre el sistema financer internacional, el funcionament dels bancs i les alternatives de banca ètica.

www.setem.cat · **cat**

Comerç just és...

Exposició de vuit plafons que promou la reflexió sobre l'actual model de producció, distribució i consum.

www.xarxaconsum.net (pdf) · **cat**

MULTIMÈDIA

DESTAQUEM

El preu dels diners

Jocs i recursos educatius en línia sobre el sistema financer i les finances ètiques.

FETS – Finançament Ètic i Solidari

www.carmebosch.cat · **cat**

¿Te atreves a cambiar el mundo?

Web que reivindica una reforma profunda del sistema financer. Inclou un vídeo, una presentació interactiva i un videojoc anomenat *Bank Man*.

Finances Ètiques – Setem, 2009

www.error104.com · **cast, angl**

WEB

La rebelión de los productos

Web sobre el comerç que conté animacions, informació, vídeos i dossier didàctic.

Coordinadora Estatal de Comercio Justo

www.larebeliondelosproductos.org · **cast**

DESTAQUEM

Bank Secrets

Web on podem trobar informació detallada sobre els bancs, els grans fons d'inversió i els negocis que financen.

www.banksecrets.eu · **cast, angl, franc, it, alem, neerl**

A PARTIR DE 16 ANYS

PUBLICACIONS

DESTAQUEM

Ethica – El joc de la banca ètica / The Fair Money Game

Joc de taula didàctic per a la conscienciació dels participants del rol de les seves finances en l'economia global, així com l'impacte social, humà i ecològic de les activitat econòmiques.

Barcelona, 2011

www.ethica.co · **cat, cast, angl, franc, pol**

Mou-te, canviem les regles

Guia didàctica i activitats per treballar diferents aspectes del sistema financer i el comerç internacional.

www.kaidara.org · **cat, cast**

Cap on va el comerç just? Models i experiències

Publicació per aprofundir en la situació actual del moviment del comerç just i els seus reptes.

Xavier Montagut i Esther Vivas (coord.), Icaria Editorial, 2006.

www.icariaeditorial.com · **cast**

Revista Nexa. Quaderns d'autogestió i economia cooperativa

Publicació semestral del cooperativisme català i l'economia solidària.

www.nexa.coop · **cat, cast**

Els llibres de la XES

Col·lecció de llibres per generar debat i criteris sobre l'economia social i solidària.

XES, Nordan Comunidad, Icaria Editorial

www.xes.cat · **cat, cast**

DESTAQUEM

La banca ètica: molt més que diners

Primer llibre publicat a l'Estat espanyol sobre la banca ètica, un conjunt d'entitats bancàries especialitzades en el finançament dels col·lectius més desfavorits, les empreses d'economia social, les ONG i les empreses més responsables.

Oriol Alsina (coord.) Icaria Editorial, 2001

www.icariaeditorial.com · cat, cast

Finanzas éticas en Europa

Estudi sobre les diverses experiències de banca ètica i economia solidària a Europa.

Economistas sin Fronteras, SETEM, 2006

www.setem.cat · cast

En pie contra la deuda eterna

Descriu el moviment social contra el deute extern i n'analitza els principals actors a escala internacional i espanyola.

Esther Vivas. El viejo topo, 2008

www.elviejotopo.com · cast

El negocio de la responsabilidad

Crítica a la responsabilitat social corporativa de les empreses transnacionals.

Juan Hernández Zubizarreta, Pedro Ramiro. Icaria Editorial, 2009

www.icariaeditorial.com · cast

La apuesta por el decrecimiento. ¿Cómo salir del imaginario dominante?

Assaig sobre el concepte polític, econòmic i social de decreixement.

Serge Latouche. Icaria Editorial, 2006

www.icariaeditorial.com · cast

DESTAQUEM

¡Participación! Una caja de herramientas para la economía solidaria

Recopilació d'eines per crear formes col·lectives, democràtiques i sostenibles de treballar, consumir o invertir.

Revista Illacrua. Icaria Editorial, 2007

www.illacrua.cat · cast

Responsabilidad se escribe con H. 190 ideas de responsabilidad social para pymes

Llibre electrònic elaborat de manera col·laborativa sobre responsabilitat social.

Observatorio de Economía Solidaria, 2010

www.oesolidaria.org (pdf) · cast

Recent Developments in Ecological Economics

Selecció dels articles publicats més rellevants sobre economia ecològica.

Joan Martínez Alier, Inge Ropke. Edwar Elgar, 2009

www.e-elgar.co.uk · angl

Building Social Business

Assaig sobre com es pot implementar i mantenir un nou model de negoci: la construcció social de l'empresa.

Muhammad Yunus. PublicAffairs, 2010

www.publicaffairsbooks.com · angl

European ecoBUDGET Guide. Step by step to local environmental budgeting.

Guia per a l'aplicació de l'EcoBUDGET, un sistema de gestió ambiental per a autoritats locals.

ICLEI - Local Governments for Sustainability, 2004

www.iclei.org · angl

The Lewes Pound. A Transition Network 'How to' Guide

Guia per impulsar monedes complementàries.

Oliver Dudok Van Heel, 2009

www.thelewespond.org (pdf) · angl

Banking

Informe que descriu els reptes més grans ambientals, socials i de govern a què s'afronta el sector bancari.

Eurosif, CA Cheuvreux, 2009

www.eurosif.org (pdf) · cast, angl

DESTAQUEM

Close the gap: evaluación de las políticas de inversión de los bancos internacionales

Projecte de recerca sobre les polítiques d'inversió dels principals bancs i entitats financeres. Disponible un resum executiu en castellà.

BankTrack, 2010

www.banktrack.org (pdf) · angl

WEB

Maletí de formació de l'ODG

Eina didàctica per promoure els processos de formació i sensibilització sobre temes de deute extern i relacions Nord-Sud.

www.odg.cat · cat, cast

RScat Xarxa per a la responsabilitat social a les pimes

Selecció de recursos, documents didàctics, cursos i seminaris sobre l'RSE per a les pimes.

www.rscat.cat · cat, cast

Centro de Recursos de Moneda Complementaria

Web amb informació, recursos i assistència per a la construcció d'una economia solidària.

www.complementarycurrency.org · cast, angl, it, franc, alem

Bank Information Center

Web amb informació, articles i materials per promoure la sostenibilitat i la justícia social i econòmica.

www.bicusa.org · cast, angl, franc

directori

CATALUNYA

Acció Solidària contra l'Atur

Fundació privada que porta 28 anys concedint microcrèdits i ajudant a combatre l'exclusió social.

www.acciosolidaria.cat · cat

Aposta, Escola de Cooperativisme

Escola de formació contínua per transmetre coneixements, aptituds i habilitats pel compromís social.

www.aposta.coop · cat

Arç, Serveis Integrals d'Assegurances

Entitat dedicada a la gestió d'assegurances ètiques de cooperatives, entitats d'iniciativa social, ONG i associacions.

www.arccoop.coop · cat, cast, eusk, gall, angl

COOP57 – Serveis financers ètics i solidaris

Cooperativa de serveis financers que destina els recursos propis a donar préstecs a projectes d'economia social.

www.coop57.coop · cat, cast, gall

Federació de Cooperatives de Treball de Catalunya

Entitat que aglutina, representa i dinamitza les empreses cooperatives a Catalunya.

www.cooperativest treball.coop · cat, cast, angl

FETS – Finançament Ètic i Solidari

Associació que agrupa entitats catalanes del Tercer Sector i l'economia social que desenvolupa accions de foment de l'estalvi i inversió ètics.

www.fets.org · cat, cast, angl

Institut d'Innovació Social – ESADE

Institut de recerca, formació i divulgació, dedicat a promoure un model econòmic més just i sostenible.

www.esade.edu/isocial · cat, cast, angl

Justícia i Pau

Entitat cristiana en defensa dels drets humans, la justícia social, la pau, la solidaritat i el respecte al medi ambient.

www.justiciaipau.org · cat, cast, angl

ODG - Observatori del Deute en la Globalització

Centre de recerca, formació, difusió i pressió política sobre les relacions Nord-Sud i la generació de deute.

www.odg.cat · cat, cast

OIKOCREDIT – Catalunya

Associació creada per diverses ONG per donar suport a la cooperativa OIKOCREDIT, que ofereix crèdits a l'Àfrica, l'Àsia i l'Amèrica Llatina.

www.oikocredit.cat · cat, cast

Setem - Catalunya

ONG dedicada a la sensibilització social en les desigualtats Nord-Sud. Promou el comerç just, el consum responsable, l'RSE, la compra pública ètica i la banca ètica.

www.setem.cat · cat

Xarxa Consum Solidari

Associació que promou el consum responsable des de la cooperació, la sensibilització, la crítica, el turisme responsable i la comercialització de productes.

www.xarxaconsum.net · cat, cast

XES – Xarxa d'Economia Solidària

Associació formada per una seixantena de cooperatives, empreses d'inserció, fundacions, associacions, societats i altres xarxes que tenen com a objectiu fomentar l'economia solidària a Catalunya.

www.xes.cat · cat

Xarxa pel Decreixement

Organització col·laborativa que promou el decreixement com a alternativa al model capitalista actual.

www.decreixement.net · cat

Xarxa per a la Responsabilitat Social a les PIMES

Xarxa formada per entitats acadèmiques i empresarials, l'Administració pública i sindicats, per tal de promoure l'RSE a les pimes.

www.rscat.cat · cat, cast

ESPANYA

Coordinadora Estatal de Comerç Justo

Plataforma que agrupa les ONG, els comerços i les empreses espanyoles que impulsen el comerç just.

www.comerciojusto.org · cast

EcoEcoEs – Red de Economía Ecológica en España

Xarxa de recerca dedicada a l'anàlisi multidisciplinari i transdisciplinari, creada per fomentar i coordinar la recerca i la docència en economia ecològica.

www.ecoeco.es · cast

Economistas sin Fronteras

Iniciativa de banca ètica espanyola impulsada per ONG i entitats no lucratives, vinculada a la Banca Popular Ètica d'Itàlia.

www.ecosfron.org · cast

Fiare

Societat científica d'àmbit mèdic que té com a objectiu promoure l'estudi i la difusió de la medicina naturista.

www.fiare.org · cat, cast, eusk

IDEAS – Comerç Justo

Organització que promou la transformació del sistema econòmic i social desenvolupant iniciatives de comerç just, economia solidària i consum responsable.

NEXOS – Compra Responsable

Entitat dedicada a assessorar entitats que vulguin adoptar pràctiques i criteris de sostenibilitat en els seus sistemes de gestió i compra.

www.nexos.es · cast

Observatorio de Responsabilidad Social Corporativa

Associació d'organitzacions representatives de la societat civil que estudia i promou l'RSC.

www.observatoriorsc.org · cast, cat, angl

Observatorio Español de la Economía Social

Entitat de recerca que promou l'estudi i la difusió de l'economia social.

www.observatorioeconomiasocial.es · cast

REAS – Red de Redes de Economía Alternativa y Solidaria

Xarxa integrada per més dues-centes entitats que gestiona el Portal de Economia Solidaria, un espai de trobada i reflexió sobre estructures econòmiques solidàries.

www.economiasolidaria.org · cast

Red Estatal por los Presupuestos Participativos

Xarxa d'entitats que promou la difusió d'experiències de pressupostos participatius i democràcia participativa.

www.presupuestosparticipativos.com · cast

RUFAS

Xarxa de Finançament Alternativa i Solidària que uneix diverses iniciatives a escala estatal.

www.reasnet.com/rufas · cast

INTERNACIONAL

Banca Popolare Etica

Referent europeu de banca solidària, fundada l'any 1995 des del sector no lucratiu.

www.bancaetica.com · it

BankTrack

Xarxa que analitza i avalua les operacions del sector financer, així com els efectes socials i ambientals que té.

www.banktrack.org · cast, angl, franc, xin

CIRIEC – Centro Internacional de Investigación e Información sobre la Economía Pública, Social y Cooperativa

Organització científica internacional no governamental dedicada a promoure la recerca i la difusió de les finances ètiques.

www.ciriec.es · cast, angl

Community Exchange System

Xarxa internacional que facilita l'intercanvi de béns i serveis sense utilitzar els diners.

www.ces.org.za · cast, angl

Complementary Currency

Portal de coneixement i connexió sobre les monedes complementàries.

www.complementarycurrency.org · cast, angl

EthSI – Ethical and Solidarity Based Insurance

Certificat europeu de qualitat que avala la gestió ètica i solidària, així com la transparència de les empreses asseguradores.

www.ethsi.net · cat, cast, angl, fra, ita

European Observatory on Fair Trade Public Procurement

Plataforma europea dedicada a la recerca sobre la contractació i la compra pública ètica.

www.european-fair-trade-association.org/observatory · cast, angl, franc, alem

EUROSIF - European Sustainable Investment Forum

Xarxa europea dedicada a la promoció de la ISR.

www.eurosif.org · angl

FEBEA – European Ethical and Alternative Financing Company

Xarxa creada per intercanviar experiències i crear eines comunes per impulsar el desenvolupament de la solidaritat financera.

www.febea.org · angl, franc

FLO – Fairtrade Labelling Organizations International

Organisme internacional que es dedica a la certificació de comerç just.

www.fairtrade.net · cast, angl, franc

Grameen Bank

Banc social fundat a Bangladesh l'any 1976 que ofereix microcrèdits als més necessitats.

www.grameen-info.org · cast, angl

KIVA

Entitat independent que ofereix microcrèdits a emprenedors arreu del món per combatre la pobresa.

www.kiva.org · angl

NEISE – International Association of Investors in the Social Economy

Associació internacional d'entitats dedicades a les finances ètiques i solidàries.

www.inaise.org · cast, angl, franc

New Economics Foundation

Entitat independent que promou solucions i investigació per qüestionar el pensament corrent sobre els problemes econòmics, ambientals i socials.

www.neweconomics.org

RIPESS – Red Intercontinental de Promoción de la Economía Social y Solidaria

Organització internacional que vincula les xarxes d'economia social i solidària d'arreu del món.

www.ripest.org · cast, angl, franc

Triodos Bank

Banc europeu independent que finança empreses, entitats i projectes amb contingut social, ambiental i cultural.

www.triodos.com · cast, angl, franc, neerl, alem

WFTO – International Federation for Alternative Trade

Associació internacional que acredita i registra productors i entitats de comerç just.

www.wfto.com · angl

glossari

Autogestió	Model de gestió d'una organització en què les persones implicades són les que prenen les decisions i supervisen les opcions i estratègies, assumint els costos i responsabilitats que se'n deriven.
Accions i bons ètics o solidaris	Aportacions de quantitat fixa que serveixen per finançar projectes que compleixen certs requisits de responsabilitat social.
Balanç social	Procés que una organització du a terme amb l'objectiu de presentar una auditoria de la seva acció social i del seu comportament ètic.
Banc del temps	Sistema d'intercanvi de serveis per temps, en què la unitat d'intercanvi no són els diners, sinó el temps.
Banca ètica	Entitat financera que ofereix transparència en les operacions, restringint i seleccionant el tipus de sectors als quals dirigeix la inversió. A part de rendibilitat econòmica, el criteri emprat és l'aportació social positiva.
Borsa de valors	Establiment privat en què els seus membres duen a terme negociacions de compra i venda d'accions de societats anònimes, de bons públics i privats, certificats, títols de participació i derivats.
Caixa d'estalvis	Entitat financera equiparable a un banc, però obligada a reinvertir els beneficis en obra social. A més, participen en el consell de direcció el conjunt d'actors socials rellevants del territori.
Capitalisme	Sistema econòmic basat en la propietat privada on el capital s'inverteix en la producció, la distribució i el comerç dels béns i serveis per tal d'obtenir el màxim benefici en un mercat lliure i competitiu.
Comerç just	Moviment internacional que treballa per establir relacions comercials, productives i humanes més justes i democràtiques, tant al Sud com al Nord.
Cooperativa	Associació autònoma de persones que s'uneixen voluntàriament per tal de satisfer les seves necessitats comunes a través d'una empresa de propietat conjunta i de gestió democràtica.
Decreixement	Corrent de pensament favorable a la disminució de la producció i el consum amb l'objectiu d'establir una nova relació d'equilibri entre l'ésser humà i la natura, així com entre els mateixos éssers humans.
Diners	Instrument d'intercanvi utilitzat per pagar béns, serveis o deutes. Es tracta d'un contracte social, en què els títols de pagament (monedes, bitllets) estan recolzats per les autoritats financeres.
Divisa	Moneda estrangera en mans de particulars o de l'estat.
Economia de bescanvi	Procés de circulació de mercaderies en el qual no intervenen els diners com a mesura de valor.
Economia ecològica	Disciplina acadèmica dedicada a l'anàlisi transdisciplinari dels problemes, segons la qual el sistema econòmic és un sistema obert que s'interrelaciona amb els ecosistemes i els sistemes socials.
Economia social o solidària	Conjunt d'organitzacions i activitats que generen un pensament i una pràctica alternativa de l'economia, de manera que la reivindiquen com un mitjà al servei del desenvolupament personal i comunitari.
EcoBudget	Sistema de gestió ambiental per planificar, monitoritzar i analitzar el consum de recursos naturals dins d'un territori municipal.

Una guia de conceptes i termes relacionats amb els diners, les finances ètiques i l'economia solidària.

Especulació	Conjunt d'operacions comercials o financeres encaminades a obtenir un benefici econòmic basat en les fluctuacions dels preus.
Estalvi de proximitat	Conjunt d'iniciatives que inverteixen en l'entorn local, de manera que generen una comunicació directa entre els estalviadors i els sol·licitants del finançament.
Estalvi socialment responsable	Instruments d'estalvi (comptes corrents o d'estalvi, dipòsits d'estalvi, etc.) amb un codi ètic associat.
Externalitat	Conseqüències (costos o beneficis) de la producció, del transport o de la comercialització d'un producte que afecten terceres persones i que no són considerades en el preu de mercat.
Finança ètica	Activitat econòmica relacionada amb els fluxos de capital i diners que és socialment i ambientalment responsable i que compatibilitza els beneficis econòmics amb els beneficis socials.
Fons d'inversió ètic	Instrument d'estalvi i inversió col·lectiva que inclou criteris de responsabilitat social i ambiental.
Globalització	Procés capitalista d'intensificació dels intercanvis de persones, béns i serveis, i de la interdependència econòmica a escala mundial.
Holding	Societat que posseeix accions d'altres societats amb l'objectiu d'augmentar la rendibilitat de cadascuna i no la integració de les seves activitats.
Índex de preus	Equació matemàtica que sorgeix de la valoració ponderada dels preus dels productes en un lloc i un moment concrets, de manera que permet analitzar-ne la variació al llarg del temps.
Inversió socialment responsable (ISR)	Inversió que combina objectius financers amb valors socials, vinculats a àmbits de justícia social, desenvolupament, pau i medi ambient.
Microcrèdit	Petit préstec dirigit a persones amb pocs recursos per tal de finançar projectes d'autoocupació.
Moneda	Unitat de canvi que facilita la transferència de béns i serveis.
Moneda social o complementària	Sistema monetari creat al marge de la moneda oficial d'un país amb l'objectiu de potenciar l'intercanvi de productes i serveis locals.
Ocupació verda	Llocs de treball que redueixen l'impacte ambiental de la seva activitat, o que estan lligats directament a un subsector ambiental, com l'energia renovable, l'ecodisseny, la gestió de residus o l'ecoturisme.
Preu	Quantitat de moneda o diner necessari per obtenir un bé o servei determinat.
Recurs	Disponibilitat total de béns produïts o recursos naturals, susceptibles de ser utilitzats en activitats econòmiques o en la satisfacció directa de necessitats humanes.
Responsabilitat social corporativa (RSC)	Contribució voluntària a la millora social, econòmica i ambiental per part d'empreses, generalment amb l'objectiu de millorar-ne la reputació i situació competitives, així com el valor afegit.
Sistema de canvi local (LETS)	Sistema monetari que no utilitza una moneda de curs legal, sinó que es fonamenta en una xarxa creada sense ànim de lucre, en la qual les persones que s'hi han registrat intercanvien béns i serveis.

recomanem

PELÍCULES

Wall Street: Money never sleeps
El dinero nunca duerme

Aquesta pel·lícula està ambientada en l'any 2008, any en què es va produir una de les pitjors crisis financeres de la història. Comença amb la sortida de la presó de Gordon Gekko, protagonista de la primera pel·lícula Wall Street, un geni de les finances que vivia segons la màxima "Greed is good". En sortir de la presó, sembla que reformat, predica la crisi que en uns dies esclata a Wall Street. Una pel·lícula per ubicar la pregunta "què va provocar la crisi?".

Oliver Stone, 2010
Drama, 133 min

The International
Dinero en la sombra

Aquest pel·lícula es va inspirar en els fets reals de la caiguda del Banc Internacional de Crèdit i Comerç fundat al Pakistan en els anys setanta. El Banc Internacional es va implicar ràpidament en l'operació més gran de diners de la història, i va passar al negoci del tràfic d'armes, exèrcit de mercenaris, intel·ligència i suport al terrorisme. Els legisladors del Regne Unit i els EUA finalment van descobrir aquests tractes el 1991, quan el Banc va anar a la bancarrota.

Tom Tykwer, 2009
Drama, 118 min

Money
Diners

Un sopar amb amics és testimoni d'un intercanvi de milions de dòlars. A través d'aquestes transaccions i desviacions en les circumstàncies econòmiques de cadascú aquesta pel·lícula demostra com els diners poden transformar fins i tot les amistats més profundes.

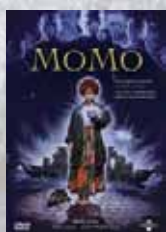
San Banarje, 2007
Comèdia/drama, 90 min

The Bank
El Banco

"Jo sóc com Déu, però amb un vestit millor", declara amb orgull Simon O'Reilly, conseller delegat del Centabank. Aquesta pel·lícula està emmarcada en l'avarícia i la corrupció, en què persones com O'Reilly i els de la seva mena poden prosperar, i persones honestes i lluitadores, com Aussie, ho perden tot. Aquesta visió de la indústria financera australiana es complementa amb un documental del mateix director sobre els temes polítics i socials que apareixen a la pel·lícula, *A political arena*.

Robert Connolly, 2001
Drama/Suspens,
105 min

Momo
Momo

Una pel·lícula per a joves i adults sobre el temps i l'ús que en fem. Momo té la meravellosa qualitat de saber escoltar els altres, però el seu entorn s'obscura per l'arribada dels homes de gris, que representen el Banc de l'Estalvi del Temps. Promouen la idea d'estalviar temps per dipositar-lo al Banc, que després el retorna al client amb interès. En realitat, mentre la gent estalvia més temps, menys temps té.

Johannes Schaaf, 1986
Comèdia/Fantasia,
95 min

Trading Places
Entre pillos anda el juego

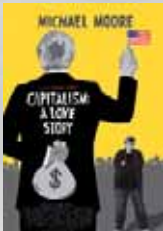
Una comèdia en què dos homes de negocis sostenen diferents tesis sobre les condicions de la naturalesa humana. Per a un és qüestió de genètica, per a l'altre és qüestió d'educació. Per corroborar les seves teories fan una aposta, per a la qual cosa canvien els destins de dues persones socialment antagòniques.

John Landis, 1983
Comèdia, 117 min

Aquí destaquem una sèrie de pel·lícules per provocar debat sobre la salut des de diverses perspectives d'ètica, de valors i de sostenibilitat. En cada cas indiquem l'idioma original, totes estan disponibles subtítolades en castellà.

DOCUMENTALS

Capitalism: a love story

Capitalismo: una historia de amor

El somni americà s'esvaeix perillosament mentre moltes famílies perden els seus llocs de treball, les seves cases i els seus estalvis. Per descobrir els veritables culpables d'aquesta crisi, l'irreverent Michael Moore s'endinsa en els estrats socials dels Estats Units, des dels habitatges més humils fins al passadissos governamentals a Washington. Un documental que es pregunta quin és el preu que paga el país més poderós del món pel seu amor al capitalisme.

Michael Moore, 2009
Documental, 127 min

The Take

La toma

La història d'uns treballadors de l'Argentina que reclamen el control de les plantes industrials tancades per convertir-les en cooperatives, amb el lema "Ocupa, resistir, produir". La pel·lícula és una espècie de manifest econòmic per al segle XXI, que acosta l'espectador a la vida de gent comú que reclama feina, dignitat i democràcia integral. També intenta mostrar com en són d'obsolets i contraproductius els sistemes polítics i la necessitat de la democràcia directa, tant en la vida comunitària com en el lloc de treball.

Avi Lewis, 2004
Documental, 87 min

Cuéntame otro mundo

Que el món està capgirat, ja ho sabem. Quin altre món és possible? Ho intentarem! Diverses històries en què els seus protagonistes ens expliquen com han obert camins alternatius per transformar aquesta realitat, creant alternatives locals amb criteris democràtics, ecològics i solidaris. Editat en col·laboració de REAS Aragó i COOP57 Aragó, amb una llicència de Creative Commons.

Susana Ortega Díaz, 2010
Documental, 42 min
www.vimeo.com

Ace Bank

El 2006, un banc misteriós s'introdueix en el mercat belga. El banc pretén ser la iniciativa d'un grup financer importat que encara no vol revelar la seva identitat. ACE BANK és un banc amb un política clara: el màxim benefici, sense escrúpols. Després de setmanes de ràbia, entusiasme i especulació, la xarxa de NGO belgues "Netwerk Vlaanderen" revela la seva mestria darrere d'aquest fals banc, com a part de la campanya "My Money: Clear Conscience?".

Rosa Kennedy, 2006
Documental, 19 min
www.ace-bank.eu

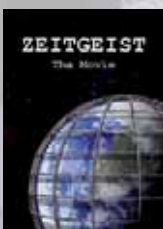

Se vende justo. 4 experiencias sobre el comercio justo en el sur de México

La sal, el cafè, el sèsam i els teixits originen un entramat d'històries personals i col·lectives que, a partir de la reflexió sobre el comerç just, mostren una realitat complexa i contradictòria, esperançadora i visionària. Aquest vídeo s'acompanya d'una guia didàctica, com un recurs per donar a conèixer entre l'alumnat què és el Comerç Just a partir de les opinions i vivències de diferents persones vinculades a quatre organitzacions del sud de Mèxic.

Erica Tomas Babini, 2009
Documental, 37 min
www.albasud.org

Guia didàctica per a professorat de secundària i batxillerat.

Zeitgeist

La sèrie de pel·lícules Zeitgeist té com a missió donar a conèixer els problemes socials i econòmics a què ens afrontem i les solucions que podem aportar. Inicialment era concebut com un projecte multimèdia amb música, vídeos i instruments en directe, però després d'una àmplia i inesperada difusió per web s'estima que els documentals els han vist 100 milions de persones. El 2008 es va fer Zeitgeist: Addendum (120 min), que promovia un nou sistema social basat en una economia de recursos, i ara es projecta fer una tercera part de la sèrie.

Peter Joseph, des de 2007
Documental, 120 min
www.zeitgeistmovie.com

recomanem

Aquesta secció s'ha elaborat amb la col·laboració de Sinergia Medios Audiovisuales www.sinergiaaudiovisual.es

CURTS

Money as Debt *Dinero es Deuda*

Aquest documental presenta la mecànica de creació de diners per part dels bancs i explica per mitjà d'una història d'animació com es va passar de l'ús exclusiu de monedes a l'ús de bitllets, i posteriorment als comptes digitals, la supressió del patró or, el sistema de reserva fraccionada i les conseqüències, com la inevitable inflació. Versions més llargues (47 min i 77 min) i un web amb informació àmplia complementen aquest curt.

Paul Grignon, 2007
Animació, 10 min

www.moneyasdebt.net

El ultimátum evolutivo

Un curtmetratge fet per SETEM Comunitat Valenciana i el director guanyador de dos Goyas, Pablo Llorens. Forma part d'un projecte de sensibilització que pretén conscienciar sobre les causes i les conseqüències del consum irresponsable i apropar-nos a alternatives positives i al nostre abast. El curs està acompanyat d'un *making of* de 15 minuts.

Pablo Llorens, 2009
Animació, 10 min

www.setemcv.org

El comercio justo en 6 pasos

Un vídeo que ofereix una explicació del Comerç Just en 6 senzills passos. Aquest vídeo forma part d'un CD de recursos pedagògics, La rebelión en las aulas, dirigit a estudiants de secundària i batxillerat amb la finalitat d'afavorir la reflexió sobre els seus hàbits de consum i el procés d'elaboració i comercialització dels productes, a més de donar a conèixer el Comerç Just com una alternativa solidària i sostenible. www.larebeliondelosproductos.org

Coordinador estatal de Comerç Just, 2010
Curt, 5 min

www.comerciojusto.org/es

Ilha das flores *La isla de las flores*

Un curt que mostra de manera satírica la crua realitat de la societat brasilera, la falta de consciència i la misèria que porta a la degradació de l'ésser humà. Considerat un dels curts documentals més importants de la història, original en la seva proposta i guanyador de diversos premis. Explica el "saga" d'un tomàquet arruïnat, des de la plantació fins al supermercat, la cuina i les escombraries, fins a arribar al pinso d'animals, que arriba a ser l'alimentació per als més pobres del país.

Jorge Furtado, 1989
Curt, 11 min

Why this crisis and what do to about it?

Bernard Lietaer, economista i escriptor, promou la idea que les comunitats poden beneficiar-se creant la seva moneda local o complementària que circuli paral·lela a la moneda nacional. Dels diversos vídeos disponibles a Youtube, recomanem *Sustainability and the Money System* (3 min).

Ted Talks Berlin, 2009
Discurs, 19 min

www.tedtalks.com

El gran casino europeo

Esport produït per Enlazando Alternativas sobre les polítiques aplicades per la Unió Europea com a part de la campanya contra l'Europa del capital, la guerra i les seves crisis; per la solidaritat entre els pobles. A Attac.tv es poden veure diverses entrevistes, videoblogs, notícies i altres materials audiovisuals que critiquen el sistema econòmic i la política actual.

ATTAC, 2010
Curt, 3 min

www.attac.tv

Què és la petjada ecològica?

És un indicador que mesura l'àrea de territori i l'aigua que una població necessita per produir els recursos que consumeix i per absorbir els residus que genera. En altres paraules, és una manera de calcular la pressió que exercim sobre el planeta.

Què és la petjada ecològica d'ES?

Per calcular la petjada d'aquesta revista, en primer lloc fem la conversió a CO₂ equivalent dels diferents processos d'edició i, després, fem una estimació del territori que es necessita per absorbir aquestes emissions. Hem inclòs en aquest càlcul l'obtenció de la matèria primera (cel·lulosa) i el seu reciclatge, la producció de paper, tinta, planxes d'impressió, draps, líquids mulladors, la impressió i enquadernació, i el transport de matèries primeres, els residus i el producte final.

Economia ecològica

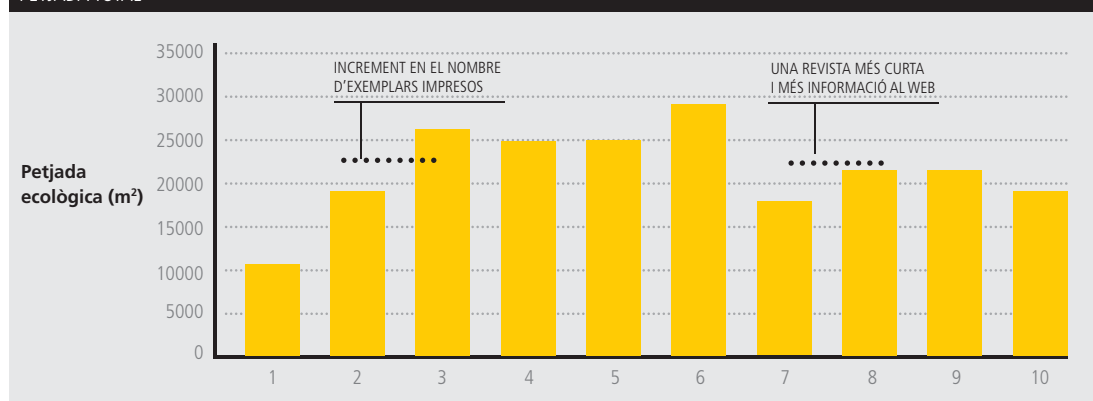
La petjada ecològica és una eina que forma part de la disciplina denominada "economia ecològica", en què els costos ambientals d'una activitat normalment externalitzats s'inclouen en la gestió i la comptabilitat de l'activitat mateixa. L'economia ecològica analitza la dimensió física de la realitat, i no únicament la monetària; així doncs, per calcular la petjada ecològica d'aquesta revista considerem la superfície de terra que s'ha necessitat per generar els recursos implicats en la seva edició, a més del cost econòmic i social.

Per obtenir més informació sobre l'economia ecològica, consulteu l'adreça:
www.ecoeco.es

PETJADA I MOTXILLA ECOLÒGICA PER EXEMPLAR

Núm.	Exemplars	Pàgines	Petjada (m ²)	MOTXILLA ECOLÒGICA				
				Residus (kg)	Aigua (l)	Electricitat (kwh)	Emissions (kg CO ₂)	Matèries primeres (kg)
1	2000	48	5,33	0,05	1,89	0,84	0,38	0,28
2	3000	56	6,50	0,06	1,97	0,88	0,45	0,33
3	4000	54	6,48	0,05	2,21	0,98	0,44	0,31
4	4000	52	6,22	0,05	2,13	0,95	0,42	0,30
5	4000	52	6,22	0,05	2,13	0,95	0,42	0,30
6	4000	60	7,28	0,06	2,44	1,08	0,48	0,37
7	3000	52	6,00	0,04	1,60	0,71	0,32	0,23
8	3000	60	7,01	0,04	1,83	0,81	0,36	0,26
9	3000	60	7,01	0,04	1,83	0,81	0,36	0,26
10	3000	56	6,50	0,06	1,97	0,88	0,45	0,33

PETJADA TOTAL

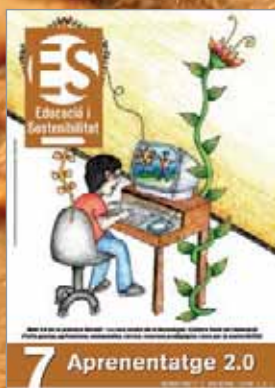
Subscriu-t'hi!

6 números: **35 €** / 3 números: **20 €** / Números anteriors: **5 €**

Posa't en contacte amb nosaltres per completar la teva subscripció:

Barcelona, SCCL. Santa Teresa 3, 08012 Barcelona
Fax (+34) 93 301 28 31, Tel (+34) 902 001 891
es@barcelona.com / www.es-online

Articles, entrevistes, pel·lícules i documentals, recursos pedagògics per totes les edats i altres eines per aprendre a construir un món millor.

Per comprar números anteriors:
es@barcelona.com
902 001 891
www.es-online.info